

TÖÖLISTE HÄÄL

N° 7/8

Juuli-August 1937

10. aastakäik

E. Töölisühingute Keskliidu ja töölisnõukogude häälekandja

Ametiühingulisest rahandus- poliitikast.

J. Voiman.

Kuigi ametiühinguid peetakse täiesti õieti tööliskonna majaduslikeks organisatsioonideks, on ometi iga noore ametiühingulise liikumise nõrgemaks küljeks ta enese majaduslike aluste korraldamine. Tõsi küll, ametiühingulise liikumise mõned harud, näit. sündikalism, ei pane ametiühingu majaduslikule küljele vähematki rõhku. Veel enam: ametiühingu rikast kassat peetakse koguni kahjulikuks, sest see suigutavat liikmeskonda, võtvat temalt võitlusinnu ja sundivat värisema oma kassa saatuse pärast. Suurimaks ametiühinguliseks vooruseks peab sündikalism aktiivsuse vaimu, mis võitluste korral tagavat ka vabatahtlike annetuste-korjanduste kaudu nii palju rahalist toetust, et on võimalik võitlusi finantseerida suuremate raskusteta.

Sellane arutlemine tegelikus elus on aga jäänud targutamiseks, ilma et sellel alusel oleks saadud ehitada üles tugevat ja teguvõimelist liikumist. Küll on aga elujõuliseks vooluks kõigjal kujunenud vabaametiühinguline liikumine, mille veenete kohaselt ei ole

tööliskonna majaduslikud sihid saavutatavad kuigi suurel määral ilma ametiühingute kassareservideta.

Ametiühingut võib nimetada ka tööliste vastastikku kindlustuse organisatsiooniks kõige mitmesugusemate juhtude puhuks. Siit järgneb, et ametiühingud, nagu kõik teisedki kindlustusorganisatsioonid, peavad oma tegevuse rajama kindlatele majaduslikele kalkulasioonidele, neil peab olema oma rahanduspoliitika, mis vastab nende tegevusülesannetele ja võimaldab teostada nende erisihte. Ametiühinguline rahanduspoliitika peab looma eeldusi selleks, et töölishulkadel oleks huvi tulla ametiühingusse ja et kord ühingusse astunud inimesed sealt nii kergelt eilahkuks. Noored ühingud püüavad seda sihti saavutada kahel viisil: ideoloogilise agitatsiooniga ja võimalikult soodsamate ühingusse astumise ja seal olemise tingimustega. Toimitakse arvamuses, nagu maksaks ka siin kapitalistliku turu üks reegleid — mida odavam kaup, seda suurem

nõudmine, või siia kohaldatult — mida vähem liikmetelt nõutakse liikmemaksu näol kohustusi, seda suurem tung ühingusse. Tegelik elu on seesugused arvamused lükanud otsustavalt ümber. Ideoloogiline agitatsioon võib tõmmata kaasa väheseid arenenumaid tegelasi. Neist võib ja peabki kujunema ametiühingu aktiivne tegelaskond ja selle kaader, aga ainult neist ükski koosnev ametiühing ei ole see, mis ta peab olema. Laia hulka ei seo majandusliku organisatsiooni külge ükski ideoloogiline agitatsioon, selleks on tarvis hoopis maisemaid asju.

Ka ametiühingu „odavus“ ei suuda tagada ühingu liikmeskonna arvulist tugevust. Sellega võib küll soodsa olustiku juures ajutiselt saada kas või 100% ulatuses ühe kutse alal töötavaid töölisi ametiühingusse, — aga kui kauaks?

Kuidas ehitada üles püsivat massilist organisatsiooni, sellele vastab elu ja inimeste psühholoogia ise.

Esimene küsimus, millega praegu iga organiseerumatu pöörab ametiühingu organisatsiooni poole, on: mida ma ühingult saan, mida ühing suudab anda? Halb organisaator on see, kes sel puhul põglikult kehitab õlgu ja loeb küsijat kitsarinnaliseks egoistiks ja jämedaks omakasupüüdjaks, kellest nagu ei saaks õiget ametiühinglast. Kuid sarnaselt küsija on igati loogiline, kuigi ta väljendub primitiivselt. Kui ametiühing on tööliste majanduslik organisatsioon ja taotleb tööliklassi majandusliku heaolu tõusu, siis loogiliselt ja loomulikult iga ametiühingusse astuja on õigustatud saama teada, kas antud organisatsioon on nii hästi korraldatud ja niisugustele alustele rajatud, et ta suudab midagi anda ja täita oma peale võetud ülesandeid ning kohustusi. On ametiühingul raha, siis saab ta oma liikmeskonnale hädakorral anda toetusi igasugusel alal. Ametiühing ei saa „täita“ töölisi tuleviku unistustega, ka mitte ainult teooriatega, vaid ta peab töölisi rahuldama juba tänapäeval, andma — piltlikult öeldes — „leiba“ otsekohe. Ametiühing peab suutma töölisi saata hällist haurani, kuid ikka nii, et iga järgmine

töölis põlv on nii majanduslikult, kultuuriliselt kui ka õigusliku olu poolest mõne astme võrra eelmisest põlvest kõrgemal.

Kõige selle aluseks ning selgrooks, mille najal seisavad ülal kõik ametiühingu organisatsioonid, mille kaudu käib organite rakendamine, liikvelhoidmine ja edasiarendamine, on ametiühingu kassa. Murdke ühel elusal olevusel selgroog ja teie saate kas varda ja või laiba. Võtke ametiühingult ta kassa või ärge laske tal kujundada kassat — ja ta muutub kiduraks, eluvõimetuks. Ta ei ole siis ametiühing, vaid paremal juhul ametiühinguliste ideoloogide klubi.

Iga ametiühingu esimeseks ja suuremaks ülesandeks peab olema niisuguse organisatsioonilise aparadi loomine ja tegevusse rakendamine ning tegevuses hoidmine, et see võimaldaks ka teostada ratsionaalset ametiühingulist rahanduspoliitikat. Selles peitub õieti ametiühingu elu küsimus.

Mida siis praktiliselt teha õige ametiühingulise rahanduspoliitika arendamiseks? Nagu iga majanduslik organisatsioon, millel asutamise hetkel puudub tarvilikult suur tegevuskapital, peab ka ametiühing oma tööd arendama väiksest ja lihtsast ülesandest suurema ja keerulisema ülesande suunas — kõik aeg kujundades oma reserve ja reservide hankimise aparati.

Et aga reservid võiksid üldse kujuneda, on vaja algusest peale otsustada õieti ära ametiühingu liikmemaksu küsimus.

Meil kõneldakse palju Rootsist ja seatakse sealse maa ametiühingud õigusega meile eeskujuks. Eesti lugejale ongi Rootsi ametiühingute lühike ajalugu S. Hassoni sulest kättesaadav ja sealt leiame liikmemaksude küsimuses järgmisi vägagi õpetlikke ridu: „Esi-algu piirduti õige väikeste korraliste maksudega: 10—25 ööri (Öör on umbes meie sendi suurune. J. V.) liikme kohta kuus, paremal juhul nädalas. Enesestmõistetavalt ei suutnud liidud niisuguste maksude juures anda kuigi suurt majanduslikku toetust oma liikmetele võitluse puhul. Neist maksudest jätkus vaevalt paratamata tarvilikkude agi-

tatsiooni- ja juhtimiskulude katteks... Neil põhjustel määras Keskliidu sekretariaat 1900. aastal kindlaks liikmemaksu alamäärana kõikide liitude kohta. " Nüüd maksavad Rootsi ametiühingute liikmed kuni kr. 2.10 liikmemaksu nädalas, enamajaos liitudes aga üks kroon nädalas ehk 52 kr. aastas. Ja tulemus on see, et näit. Rootsi metallitöölise liit annab liikmele streigi puhul toetust 30 kr. nädalas, mustatöölise liit 3—4,75 kr. päevas. Tööpuuduse puhul maksab trükitöölise liit liikmele 5 kr. päevas, teised liidud 1,5—2 kr. päevas toetust. Neis piirides kõiguvad ka kõik teised toetuse liigid.

Muidugi meie ei saa neid absoluutseid arvuksid oma tingimustes võtta võrdluse aluseks, kuna Rootsi olud on hoopis teised. Ometi ühte võime sealt ikkagi õppida: kuni olid Rootsi ametiühingute liikmemaksud madalad, nagu praegu meil, ei suutnud ametiühingud täita oma ülesandeid ja nende liikmete arv oli väga kõlkuv. Pidev liikmemaksu tõus tõi pideva liikmete arvu tõusu, toetuste ja palga tõusu ning pani aluse ka reservidele. Kümme aastat tagasi oli juba Rootsi keskliidul varandust 364.550.900 sendi ja kõigil keskliitu kuuluvatel liitudel kokku 1.755.480.000 sendi ulatuses.

Täpselt sama on kordunud kõigi teiste maade ametiühingute ajaloos. Sellepärast võime meie seda kindlamini ja julgemini soovitada ning õhutada ametiühingulist rahanduspoliitikat, mille nurgakivi on liikmemaks tarvilikus suuruses. Selle kaudu kogutud reservid võimaldavad järjest laiendada ametiühingu ülesandeid ja seovad liikmeeskonna rõhuva enamuse katkestamatata sidemete abil ühinguga ning meelitavad üha suuremaid hulki ühinguusse.

Kui suur peaks olema liikmemaks meie ametiühinguis, et ühingud võiksid juba osaliselt hakata rahuldavalt täitma majanduslikke ülesandeid? Kõigekülgsest ja vastuväidlematult põhjendatud vastust ei saa sellele küsimusele anda, aga teiste maade kogemustest näib kujunenud olevat üks sellekohane minimaalne norm, mida on meil ka varem soovitatud ja millest peaks algama kat-

setamine. Sellase normina propageeritakse ühe töötunni tasu nädalas liikmemaksuks ametiühingule. Meie oludes tuleks seega töölisel maksta keskmiselt umbes 25 senti nädalas liikmemaksu ametiühingule.

Liikmemaksu suurendamine ülaltoodud normini on meie oludes hää tahtmise juures täiesti läbiviidav. Ametiühingute tulud liikmemaksudest suureneksid sarnasel juhul aga seitsmekordseks ja ulataksid E. Töölisühingute Keskliitu kuuluvatel ametiühingutel kogusummas ümmarguselt 170.000 kroonini aastas.

Meie tööliste palgad on väikesed, aga 25 senti liikmemaksu nädalas on ju ka niisugune raha, mida rõhuv enamus töölistest suudab suuremate pingutusteta ära õiendada. Ainult selleks peab esiteks antama kodukordade ja asjaajamise aususe kaudu kindel tagatis, et ühing täidab oma kohustusi liikmete vastu ja raha kulutatakse ainult selleks otstarbeks ja neil alustel, mis põhikirjas ja kodukordades nähtud ette, ning teiseks — ametiühingul peab olema korralikult tegutsev maksuaparaat. Maksuaparaadita ei ole mõeldav mingi rahandus, veel vähem vabatahtlikkuse alusele rajatud ametiühinguline rahandus. Ametiühingu maksuaparaat peab kohandatama iga tööala või tööstusharu eritingimustega. Ta peab töötama äärmiselt täpselt, ta peab ulatuma maksunõudjate näol igale poole, kus asuvad või töötavad ametiühingu liikmed, ta peab toimetama sissekasseeeritud raha kiiresti edasi kesklauakasse. Liige maksab korraliku asjaajamise puhul heameelega 25 senti nädalas ametiühingule, kui ta käest maksunõudja nõuab raha kohe töökohal palgasaamisel või samal päeval kodus. Läheb aga mõni päev mööda või jääb liikmemaksu õiendamine koguni järgmiseks palgapäevaks, siis osutub tasumine juba raskemaks ja liikmel hakkab kogunema maksuvõlga, mis — nagu näitavad kogemused — kipub kasvama ja lõpuks jõuab määrami, kus liige on sunnitud paluma juhatust kas hoopis kustutada või teatud ulatuses vähendada maksuvõlga. Ja kui juhatust ei või seda teha üldise distsipliini hu-

vides, siis võib liige kergest kalduda ühingust lahkuma.

Oleme siin märkinud ainult selle ühe komplikatsiooni, kuid ametiühingulise rahanduse alal võib neid tekkida palju enam ja nende vältimiseks on hea, usaldusväärne, täpne ja tarvilikult suur maksuaparaat. Just selle väljaarendamine on iga ametiühingu esimesi tõsisemaid ülesandeid. Ei tohi unustada, et maksuaparaat on ühtlasi ka organisatsiooni kooshoidmise, uute liikmete värbimise, liikmeskonna ja juhatuse vastastikkuse informatsiooni

ning tarbekorral ka liikmete aktiveerimise üks tähtsamaid vahendeid. Ainult sel viisil on võimalik arendada ametiühingulist rahandust ja üldse muuta ametiühinguid teguvõimsaiks. Ses mõttes on tervitatavaks ja rõõmutavaks tõsiasi, et viimasel ajal paljud ametiühingud on võtnud kaalumisele ja osalt teostamisele ühelt poolt jõudude tsentraliseerimise ja teiselt — liikmemaksude ümberkorraldamise uutele alustele. Jatkugu ja laienu see liikumine Eesti ametiühingute üldiseks hüvanguks!

Ametiühingud 1936. aastal.

J. Jalaja.

1936. aasta on meie ametiühingulises liikumises mitmeti erinev eelmistest aastatest. Tähtsamaks erinevuseks on see, et organiseerimistöö, mida ka varematal aegadel alatasa rõhutati, kuulutati möödunud aastal löökülesandeks, mille hoogsa läbiviimise tulemusena on ametiühinguline liikumine praegusel ajal hoopis kindlamal alusel kui varemalt. On selge, et ilma massiliselt organiseeritud liikmeskonnata on kutseühingutel võimata täita oma põhiülesandeid ja seepärast jääb organiseerimistöö veel pikemaks ajaks meie ametiühingutele tähtsamaks ülesandeks. Eriti tublilt on organiseerimistöös kaasa löönud töölisvanemad, kes ka tulevikus peaksid moodustama ametiühingulise liikumise tuuma.

Kui möödunud aastal peetud töölisvanemate konverentsil tõsteti üles loosung, et aasta lõpuks oleks kutseühingute liikmete arv 12.000, siis, nagu nähtub keskliitu saabunud ühingute aruannetest, see arv ei sisaldanud vähematki liialdust, sest aasta lõpuks keskliitu kuuluvate liitude ja ühingute liikmete koguarv tõusis 13.000-le. Kui veel mõni aeg tagasi nimetati suureks ametiühingut, mille liikmete arv tõusis üle 100, siis nüüd on juba rida ametiühinguid, mille liikmete arv ulatub üle 1000, nagu autojuhtide, tekstiiltöölise, meremeeste, kaevandustöölise ühingud, Pärnu Töölisühing j. t. Suuremaks ühinguks on Eesti Tekstiiltöö-

liste ühing oma umb. 2500 liikmega, kuid paremini organiseeritud kutsealaks on trükitöölised, kus 1000-st organiseerimisele kuuluvast töolisest on organiseeritud 700.

Organiseeritud naistöölise arvu tuleb lugeda 2500-le, kes kuuluvad peamiselt tekstiiltöölise, toidu- ja maitseainete- ja rätsepatöölise organisatsioonidesse.

Ülemaailsi liidukujulisi organisatsioone oli keskliidus 9: trükitöölise, autojuhtide, raudteetöölise, rätsepatöölise, nahatöölise, tekstiiltöölise, kaevandustöölise, meremeeste ja maatööraha ühingud.

Mis puutub ühingute majanduslikku seisukorda, siis liikmete juurevooluga on see paranenud. Kui varemalt peagu kõik ühingud olid summitud oma kassaseisukorra parandamiseks otsima kõrvalsissetulekuid pidude, loteriide, korjanduste ja muul viisil, siis möödunud aastal suutis enamik ühinguid oma jooksvaid kulusid katta liikmemaksudest. Liikmemaksudest laekus ühingutel kokku umbes kr. 30.000.—, mis üksikliikme pealt andis keskmiselt kr. 2,50 aastas. Kõrvalsissetulekud andsid ühes fondidesse laekunud summadega kr. 20.000.— kõigile ühingutele kokku. Üldine ühingute aasta-sissetulek tõusis seega kr. 50.000.— peale. Liikmemaksumäärad ühingutes olid väga mitmekesised. Suuremad maksud olid trükitöölise ühingutes ja kõige

väiksem Antsla Töölise ühingus, kus liikmemaks oli ainult kr. 0,50 aastas. Enamikus ühingutes oli liikmemaks kr. 3.— ümber aasta. Üldiselt olid ühingute liikmemaksud siiski sedavõrd madalad, et see takistavalt mõjus ka ühingute tegevusele ja paratamatult tuleb ühingutel teid otsida liikmemaksu kõrgendamiseks, vähemalt tuleb see viia 1%-le liikme sissetulekust. Liikmete abistamise fondid puudusid enamikul ühingutest. Eeskujulikult on need rajatud ainult trükitöölise ühingute juures ja on suureks teguriks liikmeskonna ühtekuuluvuse mõtte süvendamisel. Varandust ühingutel aruanete järele oli kokku üle kr. 60.000.—. Varanduse ja tagavararahade poolest sammub esirinas E. Trükitöölise Liit, kel oli varandust kr. 16.000.—. Talle järgnevad E. Autojuhtide ja Mototeh-

nikute Ühing kr. 13.500.—, Raudteelaste Ühing kr. 7000.— ja Pärnu Töölise Ühing kr. 6500.—. Paljud ühingud ei ole aruannetes üldse mingit varandust näidanud.

Ühingute tegevusest peab märkima, et vaatamata sellele, et ametiühingud töötulidest otseselt osa võtta ei saanud, siiski peaaegu kõik palgavõitlused olid juhitud ametiühingute poolt. Möödunud aasta töötulide ja palgavõitluste kohta ilmub järgmises „Töölise Hääles“ eriülevaade ja seepärast ei hakka siin selle kohta lähemalt sõna võtma.

E. Töölisühingute Keskliitu kuulusid möödunud aasta lõpul 41 liitu ja ühingat. Nende hulgas Eesti Maatööraha ühise tegevus oli seisma pandud ja sellepärast viimane ei esine ülaltoodud ülevaates.

Ametiühingud ja ühistegevus.

Oskar Pärn.

Kõigis haritud maades aasta-aastalt enam tähtsust eviv ühistegevuse liikumine on ühiskondlike liikumisi, mille eesmärgiks on asutada majanduslikult tegutsevaid, liikmete vastastikusele endaabile rajanevaid massiorganisatsioone, sihiga kaitsta töö huviseid rahvamajanduses. Kõikide ühistegevuse organisatsioonide peapüüdeks on mõjutada rahvusliku sissetuleku jagunemist õiglaselt töötavate rahvakihtide vahel, suurendades tööst saadavat tulusid või tõstes saadud sissetulekute ostuvõimet, kuid samaaegselt vähendades töötava saadavat, s. o. tootmisprotsessist ja vahetusmajandusest kogunevat üksikisiku tulu (ettevõtete puhaskasu, kapitaliprotsent, ärikasu, maarent jne.). Kõik selles suunas tegutsevad ühistegevuse organisatsioonid, vaatamata nende ühiskondlikele koostisele ja majanduslikele põhimõttele, on rahvamajanduslikult ülitähtsad ja nende arengule kaasa aitamine tööliskonna poolt eluline vajadus.

Kui kõrvutada kahte suurt 19. sajandi „imet“, kahte suurt massiorganisatsioonidele tuginevat ühiskondlikku liikumist — ühistegevust ja ametiühinguid, siis märkame, et nende vahel valitsevad üsna lähedased majanduslikud ja ühiskondlikud suhted. Kuna mõlemad liikumised toimivad puhtalt majanduslikul alal kehvamate rahvakihtide huviseid esijoones silmaspidades, on nende vahel võimalikult lähedane koostöö ka väga tarviline ja soovitatav mõlemale poolele.

Ametiühingud kaitsevad töölise huvisid tootjainena, võideldes laialdase sotsiaalkindlustuse, töökaitse, kõrgete palkade, lühikese tööpäeva ja üldse soodsate töötingimuste eest.

Seega ametiühing tegutseb ainult palgategenerijate huviseid, kuna ühistegevuse majanduslik tegevus on kõikide kehvamate rahvakihtide teenistuses. Tihe kontakt ja vastastikune üksteise toetamine nii suurel määral kui võimalik tunduks nagu endastmõistetavana. Kui see meil seni nii pole, siis seetõttu, et meil ühistegevust on tänini kannud peaaesjalikult põlluharija, kuna tööliskond on ühistegevusest üsna vähe organiseeritud ja töölise ühistegevuse organisatsioonide majanduslik mõjutspiirkond pole nimetataväärne. Kuna hoogne ametiühinguline organiseerimistö arenemine on üles kergitanud vajaduse ametiühinguliste massiorganisatsioonidega koos üles ehitada ka töölise ühistegevuse massiorganisatsioonid, oleks päevakohane püüda meenutada arenenuma töölise liikumisega maade töölise ühistegevuse liikumise teoreetilisi kui ka praktilisi alustõdesid ning katsuda määritleda neid põhiprintsiipe, mida meie ametiühingud ei peaks unustama ühistegevusele organiseerimistöele asudes.

Hinnates ühistegevuse eriharusid töölise liikumise seisukohalt ja pidades ka silmas päevanõudeid, tuleb esmajärguliselt tähtsaks pidada laia töölismasside liitumist müügikooperatiividesse, s. o. asuda organiseerima tööliskonna ühiskaubanduse organisatsioone. On ju ühiskauplused organisatsioonid, millele abii just tänapäeva pidevalt tõusva elukalliduse ajastul saab reguleerida esmajärguliste tarbeainete ja kaupade hindu, seega tuua otseselt majanduslikku kasu. Mida enam töölismassid liituvad ühiskauplustega ja toimetavad enamikus oma ostud men-

de kaudu, sedamööda kasvab nende organisatsioonide majanduslik mõjutusvõime ja nad suudavad oma ostjaskonnale muretseda head ja hinnalt mõõdukalt väärtkaupa. Tarvitaja huvid on kaitsitud kõige paremini siis, kui elujõuliste ja oskuslikult juhitud ühiskaupluste võrk on niivõrd tihe, et nad kõikjal suudavad võistelda erakauplustega ja juhtivalt määrata kaupade hinnataseme.

Ühiskaupluse peaaesandeks on olla vahendajaks igapäevaste kaupade kättetoimetamisel oma liikmeile ja tarbetute vahendajate (vaheltkauplejate-erakaupmeeste) kõrvaldamine. Sel viisil säästub liikmeile see, mis muudu ärikasuna läheb üksiku erakaupmehe tasku. Tekkinud säästud maksetakse liikmeile välja dividendina, mille suurus on leib liikme ostudest ühiskauplusest. See, et puhaskasu antakse dividendina liikmeile tema poolt ostetud kaupade väärtusele vastavalt, tagab igale liikmele suhtelise ja õiglase ostukasu ühiskaupluse puhaskasu jagamisel. Seesugune puhaskasu jagamine peaks samaaegselt õhutama ostma vaid ühiskauplusest. Ühiskauplus seega ei tarvitse kulutada nii palju reklaamile kui erakaupmees — liikmete oma huvi ja kasu sunnib neid ostma sealt. Ka ärikulud ei ole ühiskauplusele kunagi suuremad kui erakauplusele, mis võimaldab suurema puhaskasu ühiskauplusele.

Soodsam kaupade pakkumine ühiskaupluste poolt ei tule aga kasuks mitte üksnes ühiskaupluse liikmeile, vaid kogu tarbijaskonnale ühiskaupluse mõjupiirkonnas, kuna ühiskauplus sunnib erakaupmehe hoidma hinnataseme nii madalal kui võimalik, kui ta ei taha kaotada ostjaskonda täielikult. Et ühiskauplustel on ostjate kasuks hindade allapoole reguleerijana suur mõju, see selgub meile siis, kui ühiskauplus avatakse teatavas piirkonnas, kus senini hinnataseme määrajaiks olid ühiskaupluse võistluseta erakaupmehed.

Ka võivad ühiskauplused asutada ja luua abikassasid oma liikmete jaoks, millised moodustatakse aastate jooksul teatava osa dividendist kinnipidamise näol. Need abikassad kergendaksid tõhusalt tööliste olukorda näiteks streigi või töösulu puhul. Mõnel maal on tööliste ühiskaupluste juurde loodud veel matusekassad, millest antakse toetust liikmele mõne perekonnaliikme surma korral. Ka muid abistamise ja toetamise viise võiksid tööliiskooperatiivid arendada kitsastel aegadel.

Teistes demokraatlikes maades on tööliste ühistegelised organisatsioonid vääriks tähelepanu omistanud ka tööliste korteriolude parandamisele ja sel alal saavutanud tähelepanuväärt tõhusaid tulemusi. Neid ja muid sellesarnaseid ülesandeid võivad endale asendada ja neid ka teostada muidugi majanduslikult tugevad ja jõukad ühiskauplused.

On selge, mida tugevamaks ühiskauplused kujunevad, mida tugevamad ja kapitalirohkemad nende keskorganisatsioonid, mida arenenum ja laialisem ühistegelise omatööstus, seda rohkem nad võivad astuda vastu kartellide ja trustide hindadefõstu kavatsusele.

Ühistegeliste organisatsioonide demokraatse struktuuri ja juhtimisprintsipi kaudu on

ühisuse liige samaaegselt ka tööandja. Tema edumeelsusest, arusaamisest ja arengutusemest sõltub, missuguseks kujunevad ühistegeliste ettevõtete palga- ja tööolud. Mida enam kuulub ühistegelisesse organisatsioonis liigmeiks teadlikke ja aktiivseid vabametiühinglasi, seda enam seal valitseb tööliikumise vaim, seda enam võivad ametiühinglased seal endid maksma pannes sooritada väärtuslikku ühiskondlikku tööd, korraldades ühistegevusele kuuluvais ettevõteteis töötajale (kauplustes ja tööstustes) eeskujuks kõlbavad töö- ja palgatingimused. Võimalikult kõrgeid palgaid, lühike tööpäev, ületunnitaskud, puhkused, abikassad, kollektiivlepingud ametiühingutega ja kõik muud seesugused tööliiskonda puudutavad küsimused peavad lahendatud olema niiviisi, et neid saaksid ametiühingud seada eeskujuks eratevõtetele. Ja seda mitte ainult selleks, et väike osa ühisteg. ettevõteteis töötavaist palgatoolisist oleks asetatud veidi harilikust paremaisse tingimusesse, vaid enam seepärast, et seesugused eeskujud on ametiühingule väga tähtsad võitluse puhul palga- ja töötingimuste parandamiseks. Need võivad kõige paremini tõendada paremate tingimuste võimalikkust.

Samavõrd tähtis on ametiühinguliselt teadlike inimeste juhtimine ja mõju tööliiskooperatiives ka selleks, et mõjutada ühiskauplusi tegema oste ainult neilt hankijailt ja tööstureilt, andma töid ainult neile ettevõtjale, kes kindlustavad tööliste paremad töö- ja palgatingimused, kellel sõlmitud ametiühingutega kollektiivlepingud, tunnustavad ametiühingulist organiseerumist ja on nende organisatsioonidega leplikus vahekorras.

Nende meetoditega võib palju teha ametiühingulise organiseerimise ja võitluse soodustamiseks tööliste huvid kaitsmisel. Tööandja märkab enamjaolt konflikti korral, et tal kasulikum on rahuldada tööliste ametiühingute nõudeid kui kaotada hea ostja.

Eelduseks nende eesmärkide saavutamiseks on võimalikult laiade palgatööliste-tarvitajate hulkade kogumine tööliste ühistegelisesse organisatsioonidesse, kõikide ostude suunamine ühiskauplustesse, ühistegeliste kapitalide kogumine ja rakendamine, ühistegevuse omatööstuse laiendamine, s. o. ühistegevuse mõju suurendamine rahvamajanduses.

Meie tööliiskonna laiad hulgad on ühistegevusest eemal. Neil tööliiskonna asutusil ja tööliikumise tegelasil, kes seadnud endile ülesandeks olla Eesti tööliisühistegevusliikumise teerajajaiks, peaksid rahvusvahelise tööliisühistegevuse põhitööd ja aated olema alati silmade ees, et uus püstitatav ehitus ühistegeliste massiorganisatsioonide näol oleks kõigiti moodne, ajakohane ja rajatud õigele alustele. Kui tööliisühistegevus tahab täita neid ühiskondlike ülesandeid, milliseid mainitud eelpool ja milleta pole mõeldav tööliisühistegevusliikumine, peab neid organisatsioone hulgaliselt juhtima asuma arenenum, edumeelsed ja teadlikud tööliised. Seesugune tööliisaktiiv on koondunud ametiühinguisse ja seepärast tuleb ühistegelisel organiseerimis-

tööl peatahelepanu pühendada ametiühinglaste juhtimisele ühistegevusse. Ühistegelise organiseerimistöö ja jõupingutused sel alal on mõeldavad ainult sel määral, mil määral küpsi ja teadlikke ametiühinglasi saab tutvustada ühistegevussideega ja neis äratada huvi ühistegevuse vastu. Iga uue liikme värbimine ühistegevusse peab käima läbi ametiühingu kasvatava filtri. Töölisühistegevust on mõtet rajada vaid ametiühinguliselt organiseeritud tööliskonnale. Muidu tehakse karuteene töölisliikumisele.

Ametiühingud ise peaksid ka küsimusse suhtuma täie tõsidusega, peaksid tegema oma liikmeskonna ühistegelisel selgitustööd, andma paroole, et iga mees- kui naisliige astuks ligema ühiskaupluse liikmeks ja täidaksid seal kui liige ja ametiühinglane oma kohustuse. Ja seal, kus puudub ühiskauplus, asuda eeltöid tegema selle asutamiseks. Ametiühinglased peavad asuma juhtima meie töö-

lisühistegelisi organisatsioone ja peavad seda tegema tänapäeva töölisliikumise vaimus.

Eeltoodud põgusaist märkmeid, mis ei saa kuidagi sisaldada kõikide põhimõtete ja praktiliste nõuete loetelu, peaks piisama seisukohavõtuks, et ühiskauplused töölise kaadras olles ja juhtimisel võivad endile asetada kui ka lahendada kogu tööliskonna huvides üsna kaugelulatavaid ja suuri ülesandeid. Tööliskond, asudes ühistegevusse, peab laiendama ühistegevuse tegevus- ja mõjupiirkonda kui ka ülesandeid ja mitte leppima sellise ääni valitsenud kitsa käsitusega, et näit. ühiskauplusel pole muid ülesandeid kui osta kaup ja neid jälle müüa. Seesugune ühistegevus ei erineks kuigi palju eraettevõttest.

Töölisühistegelise liikumise on demokraatlikes maades ja peab ka meil kujunema abivahendiks tänapäeva töölisliikumise püüdmustele ja saavutustele.

Töölised ja ühistegevus.

A. Pank.

Töölise ühistegevus on Eestis väga vähe arenenud, võiks öelda, teda peaaegu polegi, kui maha arvata mõned tarvitajateühingud, paar töölise artelli ja kaks ühispanka, millest ainult üks on töölise juhtimisel. Ometi on ühistegelise liikumise teistes ringkondades arenenud tunnustatud määral ja põllumehed on suutnud mõnest tootmisvahendist erakapitali sootuks kõrvaldada. Kui suudavad seda teha põllumehed, kes on kaugelt enam laialipillatud kui töölised, miks seda sama ei suuda töölised?

Meil on mõnedki alad, kus töölised ühistegelisel alusel võiksid edu saavutada, mis ei nõua ka selliseid kapitale, mida ei suudeta kokku panna. Jättes teised alad esialgu kõrvale, puudutame ainult lühidalt valmistusühinguid ja ehitusartelle. Mõlematel aladel on seda juba katsetatud ja mõned nendest töötavad veel väiksel viisil edasi. Kahjuks on paljud nendest pidanud oma tegevuse lõpetama ja seda just vähesel oskuse ning tarvilise nõuande puudusel. Nüüd aga, kus on Tööliskoja poolt ametisse pandud palgaline instruktor, kelle ülesandeks on just töölise hulgas ühistegelise liikumise organiseerida, ei peaks mõned äpardused olema takistuseks uuesti katsetamiseks.

Millega aga ei taha hästi leppida, on see, et instruktor on paigutatud Tööliskoja, mitte aga ülemaalse töölisühingute keskkliidu juure. Tööliskoda rajaneb praegu suurtööstuse töölisele ja kontakt on tal kõige tihedam töölisnõukogu liikmete, töölisvanemate ja valijameestega, kes esitavad suurtööstuse töölisi. Ega ometi taheta uskuda, et ainult suurtööstustöölise hulgas võib leida töölise ühistegelise liikumise pinda? Sinesed kogemused näitavad sootuks vastupidist. Suurtööstuse töölise hulgas võiksid arvesse tulla ainult ühiskauplused. Neid võib asutada

suurtööstuse piirkondadesse, kuid neid võib asutada ka mujale. Pealegi on paljudes suurtööstustes olemas oma kauplused, mis, olukorda arvesse võttes, mõjuvad takistusena, mitte aga soodustusena. Väike- ja kesktööstustes on selles suhtes asjad palju lähedamad. Viimastes on ka eeldusi valmistusühingute loomiseks, nagu kehakatte tööstuses jne.

Käitiseõukogud, töölisvanemad ja valijamehed ei moodusta mingit organisatsioonilist tervikut, mis saaks tihedamalt koos käies kõiki tarvilisi küsimusi arutada, mis on tarvilik ühistegeliste ettevõtete alustamiseks ja nende tegevuse elustamiseks. Üleriiklikel kongressidel puudub aga selleks aeg, et tungida sellistesse peensustesse. Töölisnõukogud ja töölisvanemad saavad neid küsimusi arutada ainult ühe käitise piirides. Ühistegelise ettevõtte, mis peaks olema püsiv, ei ole aga soovitatav luua ainult ühe käitise töölisest.

Töölise ühistegelise ettevõtte peaksid baseeruma ametiühingutele kui organiseeritud töölise koondustele, sest ametiühingutesse on koondunud seni Eesti arusaajam tööliskond, kes ka kindlasti on ühistegeliste ürituste suhtes vastuvõtlikum kui organiseerumata tööliskond. Ametiühinguline konstruktsioon on selline, mis laseb koosolekuid selleks kokku kutsuda, et arutada eriti mingit küsimust, nagu seda on ka ühistegelise algatus. Ametiühingud on oma koosseisus püsivamad ja nende juhtkond on paljudes ühingutes püsinud kümneid aastaid, millele ei küüni töölisnõukogude liikmed ja töölisvanemad, mis aga iseenesest on tähtis tegur töölise ühistegeliste algatuste juures.

Lõpuks ametiühingud haaravad kogu teatud piirkonna töölisi, vähemates keskustes üldühinguna, suuremates keskustes ametalade järele, mis aga on siiski kaugelt laiemalaltatlikum kui ühe käitise tööliskond.

Mäletatavasti Eesti Tarvitajateühisuste Keskühisus (ETK) kavatses millalgi tööliste ühistegelise instruktori ametisse paigutada Eestimaa Töölisühingute Keskliidu juure, kuhu ta ka sobiks paremini kui Tööliskoja juure. Tööliskoda tegeleb teatavasti peaaesjalikult teoreetiliste küsimustega, kuna tööliste ühistegevus on praktiline tööliste omaabi, millist ülesannet pole Tööliskoda millalgi soovinnud keskliidult üle võtta. Loodame, et need, kellesse asi puutub, asja ümber otsustavad ja instruktori asetavad selle asutuse juure, kuhu ta tegelikult peaks kuuluma. Takistuseks ei või olla praegune ajutine nimetatud keskliidu juhatus, sest see tuleb niikui-nii lähemal ajal ümbervalimisele.

Seni aga, kuigi instruktor tegutseb Tööliskoja juures, peaks ta oma tegevuse suunama ametiühingutele. Peaks tutvustatama ametiühinguid oma lähema kavaga. Need kavad tuleksid saata kõigile ametiühingutele ühes

vastava ankeetlehega, kuhu saaksid ka ametiühingud oma soove kokkuvõetult üles märkida. Tuleks, vähemalt esialgu, käia võimalikul kõigil ametiühingute koosolekutel selgitamas tööliste ühistegelisi põhimõtteid ja selle kasusid ja koosolekutel saadud muljete järele suunatama oma töö. Tuleks sõita ka väljaspoole Tallinnat, sest pole mõeldav luua ainult ühes keskuses kooperatiive ja välja jätta laialdane tagamaa.

Kui seda tehakse, mida tahaks loota, siis on ka asjal edu, muidu mitte.

Käesoleva kirjutusega ei ole ma kellelegi tahtnud kallale tungida, olen ainult tahtnud mõnd näpunäidet anda asjaosalistele, et asjal edu oleks. Olles veendunud ametiühinglane ja ühistegelane ning tegelelen pikemat aega mõlematel aladel, julgen loota, et minu praktilistest kogemustest saadud näpunäited arvesse võetakse.

Poolast ka kaevandustöölisi.

Välistöölaliste sissetoomise küsimus nii põlevkivikaevandustesse kui ka põllutöödele on kogu käesoleva aasta olnud teravalt päevakorral, tekitades arusaadavatel põhjustel rahulolematust ja ärevat meeoleolu tööliiskonnas, kellele juba algusest peale oli selge, et välistöölaliste sissetoomise põhjuseks ei ole mitte niivõrd tööliste puudus kui tahe alla lüüa meie tööliste palgatingimusi.

Aasta alul oli päevakorral välistöölaliste toomine Kiviõli põlevkivikaevandustesse, mis tööliiskonna ja kogu avaliku arvamise üksmeelse vastuseisu tõttu aga päevakorrast näis ära langevat. Küsimus oli korduva it arutusel ka Riigi-majandusnõukogus, kus samuti asuti kindlalt eitavale seisukohale välistöölaliste sissetoomise kohta tööstusesse. *)

Siis kerkis aga Põllutöökoja algatusel üles välistöölaliste toomine suvihooajaks põllutöödele, millele varemalt just põllumeeste endi ringkondadest kõigiti vastu seisti. Küsimust kaaluti põhjalikult ka Riigi-majandusnõukogus, kus asuti üldiselt välistöölaliste sissetoomise asjus põllutöödele samuti eitavale seisukohale, kusjuures aga tarbekorral erandina eelseisvaiks suveks peeti võimalikuks anda luba välis-põllutööliste sissetoomiseks. Kohe

pärast seda saigi Põllutöökoja loa Poolast põllutööliste sissetoomiseks määramata arvul. Tegelikult toodi Põllutöökoja poolt Poolast sisse 705 põllutöölisi, kes paigutati peamiselt Lõuna-Eesti taludesse. Neist on 15 töölisi (Põllutöökoja andmeil) juba töölt lahkunud ja Poola tagasi läinud. Nii on praegu Eestis põllutöödel veel 690 Poola töölisi.

Ootamatult kerkis aga juunis uuesti üles välistöölaliste toomine ka Kiviõli põlevkivikaevandusse. Avalikkus sai sellest teada aga alles siis, kui selleks oli juba antud vastav luba. Nagu kõigest sellest näha, suutis A.-ü. Eesti Kiviõli oma soovi läbi viia kogu tööliiskonna, avaliku arvamise ja Riigi-majandusnõukogu eitavatest seisukohtadest hoolimata, saades loa Poolast kaevandustöölaliste sissetoomiseks.

Küsimust arutas ka E. Töölisühingute Keskliidu juhatus oma koosolekul 17. juunil k. a., kus otsustati esitada vastav märgukiri majandus- ja sotsiaalministritele. Märgukirjas lausutakse:

Ajakirjanduse kaudu on üldiselt teatavaks saanud, et A.-ü. Eesti Kiviõli toob lähemal ajal Poolast sisse üle 200 mäekaevuri. Juba 28. jaan. 1937. a juhtis Eestimaa Töölisühingute Keskkait Terve tähelepanu sellele, et välistöölaliste sissetoomiseks ei ole meil mingisugust tarvidust. Samale seisukohale asus seekord üksmeelselt terve Eesti avalik arvamine ning hiljem ka pärast pikemat ja põhjalikku kaalumist Riigi-majandusnõukogu. Et tööliste puudust meil ka mäetööstuses ei

*) Vt. „Tööliste Hääl“ nr. 5 k. a., samuti ka nr. 2 ja nr. 3 k. a.

ole, seda näitab väga selgesti see, et A.-s. 1. Eesti Põlevkivitööstuses ja teistes, kus mäe-kaevurite töö- ja palgatingimised ning korteriolud rahuldavad, ei tunta tööliste puudust. Ka A.-ü. E. Kiviõlli voolas üle riigi igalt poolt väga palju töölisi kokku, niipea kui üldiselt teatavaks sai, et seal palgaolud ja töötingimused on vastuvõetavad. Kui aga töölisel kohale tules leidsid, et A.-ü. E. Kiviõli juhatus ei täida oma lubadusi töö- ja palgatingimustes ning töölisel lubatud töötasu kätte ei saa, siis loomulikult ei jäänud nad sinna püsima. Täitku A.-ü. E. Kiviõli juhatus oma lubadused töö- ja palgaolude parandamise alal, siis ei ole temal tööliste puudust kurta. Ka Kaevandustööliste Ühingu on omalt poolt esitanud ettepaneku, et tema võtab tööliste muresemise enda peale, kui vastav kollektiivleping kaevandustöösturite ja kaevandustööliste ühingu vahel sõlmitakse.

Kaevandustööliste Ühingu omalt poolt esitatakse kõikide põlevkivikaevanduste juhatustele ettepaneku sõlmida kollektiivlepingut, mis sugusel korral ühingu oleks võtnud endale kohustuse hankida Eestist kaevureid, lubades juba kohe alul anda 100 kaevurit. Kaevandustööliste Ühingu poolt esitatud kollektiivlepingu kaaskirjas märgitakse peale muu:

Käesoleva aasta kevadel meelitati inimesi kokku igast kodumaal nurgast kõne all oleva ettevõtte (st. A.-ü. E. Kiviõli „T. H.“ toim.) kaevandustesse ülespuhutud kiituste ja suurepärase lubadustega. Kohale jõudnult inimesed istusid ja külmetasid maa all — „müts vahetades“ —, kuna korraldust töötamisest ja teenistusest polnud juttugi, sest polnud kokkuvalgunud tööliste hulga vajalike tööabinõusid — vagonette (just nagu poleks ettevõtte laiendamisele asudes juba osatud ette näha suurenevat töövahendite vajadust!). Inimesed, kes tüdinesid istumisest, panid oma kolud kokku, peksid kümnikke ja töölemeelitajaid, istusid rongile ja sõitsid kodukohtadesse tagasi, külvates laiali üle maa kõige halvemat reklaami selle ettevõtte ja — kogu põlevkivitööstuse üle. Ja on ettenähtav, et kui need inimesed tuleksid tagasi praegusel momendil, ei juhtuks midagi eelmisest erinevat, sest vastaval määral vagonette pole ikkagi veel, neid saadavat alles augustikuu alguseks.

Kaevandustööliste Ühingu ettepanek ei leidnud aga vastuvõtmist ühegi põlevkivitööstuse poolt. A.-ü. Eesti Kiviõli vastas Kaevandustööliste Ühingu, et nemad ei või riskeerida eksperimentidega...

Ühenduses kogu välis-kaevandustööliste küsimusega võib märkida ka seda, et teistes meil asuvates põlevkivikaevandustes, kus töötingimused ja korteriolud märksa paremad, pole seni olnud mingit märgatavat tööliste puudust. A.-s. 1. Eesti Põlevkivitööstuse (Kohtla-Järve) direktor M. Raud on korduvalt avalikult tähendanud, et neil on küllalt saada Eesti töölisi. Ka Kaevandustööliste Ühingu inimestele on ta eraviisilistel läbirääkimistel kinnitanud, et temal ei

ole vajadust kollektiivlepingu järgi, sest nende tööstus ei vaja võortööjõudu. Ja ühes avalikus ettekandes tähendas ta alles neil päevil asjatundlikult, et kaevandustööliste küsimus on korteriküsimus — ehitatagu tööliste korralikud korterid, siis pole kaevuritest kunagi puudus.

A.-ü. Eesti Kiviõli poolt toodi juunikuus Poolast sisse 220 kaevurit, neist 27 kaevurit ühes perekondadega.

Juba alul oli kuulda, et Poola töölisel ei ole rahul siinsete äärmiselt viletsate töötingimustega ja madalate palkadega. Esimesel palgapäeval, 16. juulil k. a. panidki ligi pooled Poola töölistest Kiviõlis oma kompsud kokku ja sõitsid Tallinna, et siin otsida võimalusi kodumaale tagasisõitmiseks. Tallinna Balti jaama 3. kl. ooteruumi kogunes laupäeva, 17. juuli hommikuks 84 Poola mäe-kaevurit, kellele päev ja paar hiljem seltsis veel teisi, nii et lõpuks jäi Tallinna kodumaale pääsemist ootama 91 Poola kaevurit, kes asetati ööseks linna öömajja. Nõus olid nad Kiviõlli tagasi minema ainult siis, kui seal tunduvalt parandatakse töö- ja palgatingimusi. Poola töölisel rääkisid Tallinnas, et neid on Poolas lepingute sõlmimisel petetud, rääkides, et siin teenib 120—150 krooni kuus. Tegelikult ei teeninud nad aga pooltki sellest. Paljudel ei jatkunud oma esimesest teenistusest, millest tööstuse poolt antud avanss kohe maha arvati, Tallinnas isegi söögi ostmiseks. Kuna A.-ü. E. Kiviõli polnud nõus parandama tööliste teenistusvõimalusi ja senistel tingimustel poolakad kategooriliselt keeldusid Kiviõlli tagasi minemast, siis ei jäänud Poola saatkonnal muud üle kui Tallinnas linna öömajas ootavad töölisel oma kulul tagasi saata Poolasse. Eestist lahkusid poolakad 20. juulil, olles väga õnnelikud ja rõõmsad, et nad ometi kord pääsesid siit minema... Kiviõlli jäi seega järele veel 129 Poola töölist. Nagu Kiviõlist kuulda, pole ka need töö- ja palgatingimustega rahul. Mitmed neist ähvardavad veelgi töölt lahkuda.

Kogu küsimuse seniselt arenedes paistab, et ka A.-ü. E. Kiviõli peab varemalt või hiljemalt loobuma eksperimentidest välistöölistega ja asuma töö-, palga- ja korteriolude parandamisele.

Kindlustustegelased koondugu ametiühingusse!

Akvisiitor.

Kindlustustöö on üks raskemaist ja vähetasutavamaist kutsetest, mis on siiski arenenud iseseisvaks kutselaks laiemas ulatuses meie omariikluse kestes. Rööbiti kindlustusala levikuga ja rahvamajandusliku osatähtsuse tõusuga on kasvanud ka selle kutseala tööjõudude hulk.

Arvamata kindlustusseltside kontorite personaali, on üksinda kõigis seltsides välisorganisatsioonis töötavate tööjõudude arv kasvanud 300 isikuni tagasihoidlikkude arvestuste järgi. Välisorganisatsiooni selgroot moodustavad inspektorid, instruktorid, organisaatorid, akvisiitorid ja kutselised agendid, kellel lasub ka tegelik kindlustushanketöö korraldus. Inspektorid, väike mürdosa sellest arvust, on õieti kindlustusseltside kontori siseametnikud eriulesannetega.

Välisorganisatsiooni töö- ja tasutingimused on mitmesugused, nii kuidas neid on üks või teine tööjõud endale suutnud välja kaubelda. Rõhuva enamiku töötasu on kaugelt alla elatismiinimumi. Kindlustusalal töötajate kohta välisorganisatsioonid puuduvad Eestis haigus-, õnnetusjuhtumite, pensioni, palga ja töökorralduse normeerimiseks veel vastavad seadused.

Kindlustusalal töötajatel puudub veel seni ajani oma ametiühinguliselt organiseeritud kutseühing ja organiseerumatud kindlustusalal töötajad on seda oma nahal juba küllalt tunda saanud. Viimase 5—6 aasta jooksul on töötasud sel alal langenud kuni 50%.

Järjekindla ja intensiivse töö tulemusena võidakse teenida kuus tavalise hankemehe töötasuna 40—50 krooni, kusjuures sageli tööpäev kujuneb 12—16 tundi pikaks.

Inspektorid on välisorganisatsiooni töömeestest ainsad, kes võivad olla rahul oma töötasudega. Palk kõigub keskmiselt 80—150 krooni vahel kuus, sellele lisaks väljasõitude korral 5—8 snt. kilomeetriraha. Harilikuks nähteks on, et inspektorid teenivad n.-n. superprovisjoni 10—15% igalt kindlustuselt, mis välja müüdüd, storno puhul aga mingit vastutust kandmata. Ei ole haruldane nähe, kus inspektor sel teel teenib lisaks teise palga.

Need on muidugi alluvad, kes madalama töötasuga on tööle pandud ja kellele ka sageli mõningaid lubadusi antud. Selline korraldus on kindlustustegelaste, inspektoreile alluvate, välistööjõudude juures paksu verd tekitanud mõnel juhtumil isegi arusaamatusi esile kutsunud.

Instruktorid, organisaatorid, akvisiitorid ja agendid on liik töömehi, kelle töötasud inspektorite töötasudest on palju madalamad. Tavaliseks töötasuks on kr. 50. —põhipalka + 10% kindlustussummast, kusjuures seda aga välja maksetakse tingimisel, et oleks kr. 5000 elukindlustusi kuus täi-

detud. Kindlustustöömehed tegevaliku töö juurest teavad, kui raske ja jõu- ning energiapingutust nõudev sellise normi täitmine on — sõlmida ja müüa välja kr. 5000 elukindlustusi kuus puhtas rahas. Teha aga neid veksimüügiga — see on võtta kahekordne vastutus endale!

Instruktoritele j. t. selle kutse tööjõududele mõnes seltsis, isegi suuremates, väljasõitude puhul sõidu- ega päevaraha ei makseta. Normi täitmiseks tuleb sageli pikki kulukaid sõite teha ja seda kõik oma riisikol. Enamikus nii imelik, kui see ka väliselt paistab, parematel töömeestel seltsides on saldod mõningail isegi üle 1000 kr. seltsi kasuks. Nende töötingimuste juures see pole mingi ime. Paremate töömeeste seltsi külge sidumiseks „saldo“ on see „nöiaviits“, millega on takistatud tüseda töömehe äraminek seltsist teise seltsi. Neis tingimustes pole töötasu parandamisest loomulikult enam juttugi, oodata võib ennem halvenemist.

Selliseis töötingimustes, kus kindlustusmees ei või realselt oma järgneva kuu tulude kohta mingit arvestust teha, tuleb elada nii-öelda „õnnelikule juhusele“.

Meie tasapisi tõusva palgataseme juures siiski saab panna mõningaid lootusi elukindlustuse hoogsale tõusule tulevikus. Käesoleval ajal aga olemasolevate vastava palgaga palgateenijate läbitöötatud reservide põhjalikumale läbitöötamisele.

Organiseerimistarve

saab kindlustusmehele kui palgateenijale niisama selgeks, kui see on teistele kutsetele saanud vajaduseks. „Üksik ei suuda seda, mida suudavad üheksa ühiselt oma olukorra parandamiseks“. Ametiühinguliselt organiseerituna suudab ka kindlustustegelaste pere endale kätte võidelda paremaid töö- ja palgatingimusi kindlustusseltsides.

Kindlustusmees töö raskust arvestades ja sageli ka pettumusi üle elades ei tohi nõutult lüüa käega ja jääda ootama, et „teine mees“ temagi olukorra parandamiseks samme astub.

Eestis tegutseb küll ka „Eesti Kindlustustegelaste Ühing“, kuhu on koonduvad peamiselt ainult seltside inspektorid. Kindlustustegelaste töö- ja palgatingimuste parandamise aktsioonist pole sealt kuulda. Kindlustustegelaste majandusliku olukorra parandamine võib toimuda ainult tugeva ametiühingulise organisatsiooni kaudu koos Eestimaa Töölisühingute Keskkliiduga. Ärgem unustagem seda reeglit kunagi!

Laialdane kindlustustegelaste pere ootab ka äsjaasutatud Eraettevõtete Ametnike Kojalt tõhusat abi ja sammude astumist vastavais asutuses, kellest oleneb kindlustusalal töötajate majandusliku ja õigusliku olukorra parandamine.

Inspektorid ja teised kõrgemad välisametnikud, organiseerunud Kindlustustegelaste ühingusse, on suutnud paremaid palga- ja töötingimusi oma kutsealal kindlustada. Nende organiseerumise kõrge protsent olgu teistele väiksema töötasu saajaile eeskujuks! Rõhuv osa kindlustuseltside välisametkonnast — instruktorid, organisaatorid, akvisiitorid ja kutselised agendid, tundkem oma osatähtsust kindlustushanke töös! Meie jõud on meie hulk ja organisatsioon, keda kannab teadlik liikmeskond.

Võiksim meiega teada, et ka kindlustusala välisametkonna tee on: minna ametiühingulise organiseerumise teed, organiseeritult töö ja palgatingimusi normeerides kollektiivlepingute kaudu eluvõimaluste parandamise sihis.

Inspektorid ja teised kõrgemad välisametnikud, organiseerunud Kindlustustegelaste ühingusse, on suutnud paremaid palga- ja töötingimusi oma kutsealal kindlustada. Nende organiseerumise protsent olgu teistele väiksema töötasu saajaile eeskujuks! Rõhuv osa kindlustuseltside välisametkonnast — instruktorid, organisaatorid, akvisiitorid ja kutselised agendid, tundkem oma osatähtsust kindlustushanke töös! Meie jõud on meie hulk ja organisatsioon, keda kannab teadlik liikmeskond.

Võiksim meiega teada, et ka kindlustusala välisametkonna tee on: minna ametiühingulise organiseerumise teed, organiseeritult töö ja palgatingimusi normeerides kollektiivlepingu kaudu, eluvõimaluste avardamise sihis. —

Diljandi töölisliikumise 20 aastal.

J. Robas.

Käesoleva aasta juulikuus möödus 20 aastat sellest, kui Viljandi ärksamad tööliselised asutasid tööliisühingu. Seda aega tuleb lugeda Viljandi tööliste organiseerumise alguseks.

Dokumente ja protokolle sellest ajast järele pole jäänud, vähemalt tööliste kätte mitte, sest selleaegne ühing suleti võimude poolt ja kõik dokumendid konfiskeeriti. Küll aga teab selleaegsest ühingust jutustada ühingu asutajaid, praegune tööliisühingu esimees P. Puis, kelle jutustuse järele võin lühikese ülevaate teha Viljandi töölisliikumise algaastate üle:

1917. a. juulikuus keskpaigu (kuupäeva ei mäleta) kutsuti mõne ärksama tööliste poolt kokku koosolek, et asutada tööliisühingut. Koosolek oli kokku kutsutud Viljandi Põllumeeste Seltsi rõdule, kuhu tuli umbes paarikümmend inimest ja kus otsustati asutada V. Tööliisühing. Selleaegseis oludes põhikirja registreerimist vaja polnud, oli vaid vaja teada kahele vanemale seltsile, et ühing on asutatud ja ühing võis tegevust alata. Sellel samal koosolekul valiti ka juhatus, kuhu kuulusid P. Puis, S. Seitsmes, Urbel ja veel paar isikut, kelle nimesid kahjuks ei mäleta.

See ühing töötas kuni 19. veebruarini 1918. a., mil ta tegevus lõpetati Saksa okupatsioonivõimude poolt, kusjuures mind kui selleaegset esimeest arreteeriti.

1920. a. oktoobrikuus kutsusime jällegi koosoleku kokku uue ühingu asutamiseks Viljandi Käsitöölise Abiandmise Seltsi ruumidesse, kus koosolijad ühel häälel otsustasid asutada V. Tööliisühingu ja valmisolevale põhikirjale kirjutasid alla asutajate liikmetena: J. Sibul, P. Puis, A. Suigusaar. See põhikiri registreeriti 6. detsembril 1920. aastal.

Ühing töötas äärmiselt rasketes oludes, puudusid isegi ruumid. Juhatuskoosolekuid peeti juhatusliikmete korteris, kuna üldkoosoleku jaoks üüriti mõni saadaolev seltsimaja

saal. Ehkki ühing töötas rasketes tingimustes, tõusis liikmete arv järjekindlalt ja igas asjas oli märgata edu. Ühing võttis osa ka riigikogu ning omavalitsuste valimistest, organiseeris palgavõistlusi jne. Ühing töötas eduga kuni 1924. a., mil ta suleti.

Sel aastal asutasid Viljandi tööliselised veel uue ühingu, mis aga mõnesugustel põhjustel tegevust ei alanud.

Kaks ühingut on seega Viljandis võimude poolt suletud, kusjuures on olnud massilisi arreteerimisi.

Praegune Viljandi Tööliisühing on arvult neljas. Asutajaks oli E. S. T. Partei. Sellest ühingust on järel protokollid nii juhatuse kui üldkoosolekute üle, mis lubavad üksikasjalisemalt teha ülevaadet ühingu minevikust.

Praeguse ühingu asutamisosolek kutsuti kokku 14. augustil 1927. aastal. Koosolekut juhatas J. Jänes ja protokollis H. Kurtus. Osa võttis koosolekust 22 isikut. Ajutisse juhatusse, kes pidi põhikirja registreerimist toimetama, valiti: J. Jänes, H. Kurtus, E. Klais, P. Mühlberg ja J. Sutt. Põhikiri, millele alla kirjutasid Kurtus, Mühlberg ja Sutt, saadeti kohe registreerimisele ja kuu aega hiljem, nimelt 2. oktoobril 1927. a. peeti uus ühingu üldkoosolek kinnitatud põhikirja alusel, seati kokku tegevuskava ja valiti ajutise juhatuse asemele uus juhatus, kuhu pääsesid: J. Jänes, J. Kikas, O. Strandberg, E. Klais ja J. Sutt.

Et ühingu algatajaks oli poliitiline partei, pääses ühingu ümber lahti kohe poliitiline vägikaikavedamine. Nii kutsus omaaegne „krimpellaste“ partei oma kõnekoosolekul 1928. aasta alul kõiki tööliisi tööliisühingu vastu ülesse astuma ja ühingut lammutama.

Vaatamata tolleaegsele parteide omavahelelisele sõjale, mis ei jätnud ka ühingut puutumata, suudeti siiski ühingu liikmete arv tõsta 1928. aasta lõpuks 200-ni. Peale üldühingu töötasid ühingu juures sektsioonidena na-

*Joh. Robas — M. Roht — P. Puis — V. Malin — J. Mukk —
 Viljandi Töölis- Viljandi Töölis- Viljandi Töölis- Viljandi Töölis- Viljandi Töölis-
 ühingu laekur. ühingu abiesimees. ühingu esimees. ühingu sekretär. ühingu rev.-kom.
 esimees.*

hatööliste sektsioon 64 liikmega, ehitustöölise sektsioon 78 liikmega ja rätsepate sektsioon 17 liikmega. Peale sektsioonide tegutses ühingu juures veel spordiosakond, laulukoor ja muusikakoor, ei puudunud ka oma näitetrupp, mistõttu oli ühingul tol ajal võimalik korraldada avalikke pidusid, hankides nendega sissetulekut, millega peeti ülal ühingu ruumid.

Üldise olukorra halvenedes ja kriisiaastate saabudes likvideerusi ühingu juures asetsevad sektsioonid, kellest nahatöölised töötavad praegu iseseisva ühinguna (Viljandi- maa Jalaõutöölise Ühing) ja ehitustöölise sektsioon on mõne surmaunes oldud aasta järele asunud jälle ühingu juure ehitustöölise organiseerima, mis näitab praegu suurt tõusu. Rätsepatöölise sektsioon, mis tookord likvideerus, on olnud kuni käesoleva ajani surmaunes. Viimasel ajal on rätsepad asunud iseseisva ühingu asutamiseks eeltööd tegema ja loota on, et varsti Viljandi riietustöölised saavad iseseisva kutseühingu.

Sektsioonide likvideerimise järele langes Viljandi Töölisühingu liikmete arv äärmiselt madalale, kuni 30. 1932. aastal, mis oli juba üldine kriisiaasta, tõusis liikmete arv küll kuni 134, kuid liikmemaksu mittemaksmise tagajärjel langes neist suur enamus ühingust välja ja väike liikmete arv kestis kuni 1935. aastani, mil olude lahenedes hakkas liikmete arv tõusma ja on seda näidanud käesoleva ajani.

Liikmete arvu languse ja majandusliku olukorra halvenemise tagajärjel ei suutnud

ühing ka korralikke ruume hoida ja mõni aeg tuli isegi päris ilma ruumideta olla, mille tõttu oli igasugune organiseerimine suurte raskustega seotud. Paluti küll mitmel korral linnavalitsuselt toetust ruumide ülalpidamiseks, kuid vastus oli alati eitav. Sarnane vastutulematus linnavalitsuse poolt kestis kuni möödunud aastani, mil hakati ühingule veidi toetust andma ruumide ülalpidamiseks, mida on suurendatud järk-järgult kuni käesoleva majandusaasta alguseni. Praeguse linnavalitsuse toetusega ruumide ülalpidamiseks on ühest suuremast raskusest üle saadud. Ruumid ei vasta küll nõuetele, kuid siiski on olemas ulualune, kus võidakse töötada paremini kui seda suudeti siis, kui tuli ühe liikme korterist teise käia, et koosolekuid pidada. Ühingu poolt ülalpeetavates ruumides leiavad ulualust veel Viljandimaa Jalaõutöölise Ühing ja Viljandi Voorimeeste Ühing, samuti ühingu sektsioonid — ehitustöölise sektsioon ja sadulseppade sektsioon. Ühingu kulul peetakse ka ülal lugemislaua.

Praegusesse ühingu juhatusse kuuluvad: P. Puis — esimees, M. Roht — abiesimees- varahoidja, V. Malin — sekretär, A. Merimäe — abisekretär ja J. Robas — laekur. Ehitustöölise sektsiooni juhatusse kuuluvad: J. Robas — esimees, A. Jupits — abiesimees, V. Klukov — sekretär, J. Jürgenson — laekur ja P. Kalam — varahoidja. Sadulseppade sektsiooni juhatusse kuuluvad: E. Raudam — esimees, A. Merimäe — sekretär ja M. Maiste — laekur.

Eesti sotsiaalkindlustuse täht- päeva puhul.

A. J.

Meie ei või uhkustada eriti laialdase sotsiaalkindlustus-seadusandlusega. Majanduslikult kapitalivaese maana, elanikelt kehvikute enamusega — sellisena meie maa on ikka arglikult, väga tagasihoidlikult järele sammunud teiste maade sotsiaalsetele reformidele.

Ka organiseeritud tööliskonna nõrkus, jõudude killunemine, isegi huvi puudus, mis valitsenud sotsiaalkindlustuse vastu, on takistanud selle kiiremat arengut. Tutvudes näit. meie sotsiaalseadusandlusega, peame kahjuks tunnistama, et nende töökaitse-, sotsiaalkindlus-

tuse ja teiste töötava rahva huve silmaspidavate seaduste hulk pole suur, mida võime lugeda vabariigiaegseteks saavutusteks.

Meie tööliskonnal, kõigil palgatöölistel seisab aga praegu aktuaalselt päevakorras suuremate sotsiaalsete uuenduste kättevõitmine, esijoones võitlus lühema tööpäeva, kõrgema elustandardi, kollektiivlepingute ja sotsiaalkindlustuse laiendamise ning täiendamise eest.

On loomulik, et võitluse raskuspunkt ja juhtimine langeb eelkõige organiseeritud tööliskonnale — ametiühingutele ja tööliste kultuurorganisatsioonidele. Meie võitlus pole aga edukas, kui meie küsimusi ei tõstaks konkreetset ja plaanikindlalt ning neid ei viiks kõige laiematesse rahvahulkadesse. Raske oleks kinnitada, et töölisorganisatsioonid maksimaalselt jõudu oleksid pingutanud sotsiaalseaduste tutvustamiseks liikmeskonnas ja oma ettepanekute ning nõudmistega populariseerimiseks. Ometi näeme, et just viimaseil aastail on suudetud ka sotsiaalkindlustusküsimusi organisatsioonide tegevuse tulipunkti asetada, liikmete teadvust tõsta sotsiaaluuenduste vajalikkusest. Kui selles suunas ametiühingute töö jätkub, võime kindlad olla, et sellel tööil on mõju ja tulemusi uutele sotsiaalseadustele.

Tänavu suvel (23. juunil) täitus 25 aastat Eestis kehtinud tööliste haiguste ja tööõnnetuste vastu kindlustamise seadustel. Need seadused, mille eest oli ja on ikka võitlusi peetud, on küllalt suure tähtsusega, et seda tähtpäeva töölisorganisatsioonide poolt väärikäit esile tõsta. Tahaksime alljärgnevas anda väikese ülevaate haigus- ja õnnetuskindlustuse praegusest seisukorrast ja selle päevaküsimustest.

Õnnetuse vastu on meil enam töölisi kindlustatud kui haiguste vastu. 21. okt. 1936. a. kindlustusameti poolt vastu võetud otsusega kuulub õnnetuskindlustuse alla ka neid ettevõtteid, kus töötab alla viie töölise. Selle otsuse jõusse astumisega arvati õnnetuskindlustuse alla 186 väikekäitist. 3. dets. 1936. a. oli töölisi õnnetuse vastu kindlustatud 76.296, seega haarab õnnetuse vastu kindlustus laiemaid hulki kui haiguskindlustus.

Alles hiljuti kehtima hakanud Eesti seadusega on õnnetuste vastu kindlustatud ka põllutöölised. Viimaste (kindlustatute) arv oli 1. jaan. 1936 a. 72.600.

Õnnetuskindlustus-maksu tasuvad ettevõtjad üksi, kindlustusseltside juhtimine on selle tõttu ettevõtjate käes. Meie õnnetuskindlustusseltsid on palju varakamad kui haigekassad, kuna nad hoiduvad tihti ebaselgete õnnetuste puhul tasu maksmisest, seda veeretades haigekassadele. Keskmiselt maksab õnnetuskindlustusselts töölisele õnnetuse puhul $\frac{1}{2}$ päevapalka.

Kuna Eestis on tööõnnetusi ebanormaalselt väga palju, siis on töölistel tihti tegemist õnnetuskindlustusasutistega, mille asjaajamine oma bürokraatsuselt jätab aga palju soovida.

H a i g u s k i n d l u s t u s s e a d u s hõlmab

°) „Eesti Arst“ nr. 4 1937. a., dr. P. Teas: Ülevaade haiguskindlustusest Eestis.

peamiselt tööstus- ja transporttöölisi, kuna meil on veel haiguse vastu kindlustamata põllutöölised, sadamatöölised, kaubanduses (ärides ja kontorites) teenivad isikud, majateenijad, kui nimetada suuremaid rühmi. Haiguskindlustusseaduse laiendamise — kindlustusnõukogu ja kindlustusametite määrustega ja otsustega — kuuluvad kinnitusametite vastava otsusega kindlustamisele ka ettevõtted alla viie töölise.

1. märtsil 1937. a. oli Eestis 25 haigekassat^{°)} (14 ühis- ja 11 vabrikuhaigekassat). Nendes 25 haigekassas oli kindlustatud 60.748 isikut, neist mehi 40.018 ja naisi 20.730. Abiõiguslikke perekonnaliikmeid oli 35.128 isikut, seega kokku saavad nüüdse tööliste haiguse vastu kindlustamise seaduse alusel alalist arstiabi umb. 96.000 kodanikku. Haiguskindlustuse kuludest kannavad $\frac{2}{3}$ ettevõtjad ja $\frac{1}{3}$ palgalised ise. Keskmiselt maksab kindlustatu 2% kindlustusmaksu, kuna ettevõtja maksab 2% juuremaksu ja 2% arstiabikapitali maksu, haigekassa saab seega üldse 6% kindlustusmaksu kindlustatu palka aluseks võttes.

Eesti haigekassad on, vaatamata suurtele majanduslikele raskusile, ometi väga edukalt ja üldiselt võttes isegi stabiilselt töötanud. Kriisiaastad, mil palju käitis töötas lühendatud tööpäeva- ja nädalaga, mõjusid haigekassadele ruineerivalt; hädaabitöölise ravile tuli ikka juure maksa, ent kõigile vaatamata on raskused ületatud. Viimaste aastatega on suudetud päris tunduvalt arstiabinorme tõsta ja eelarved kergemini tasakaalustada. Haigekassad on taas kriisiraskustest välja jõudnud ja töötavad normaalseis rcpapis.

Ei saa märkimata jätta haigekassade suhteid ettevõtjatega. Mitmed tööandjate organisatsioonid on aastate kestel atakeerinud haigekassasid ja nõutanud kõigi võtetega omale õigusi nende kaasajuhtimiseks. Olgugi et seaduse järele võivad ettevõtted saada oma esindajad haigekassade revisjonikomisjonidesse, nad pole sellest hoolinud, vaid tahavad pääseda haigekassa juhatusse pariteetlikul alusel töolistega — selleks pidavat seadust muutama...

Haiguskindlustuse reform on seisnud kaua päevakorral. Möödunud aastal töötati sotsiaalministeeriumis välja uus eelnõu, mis pidi tooma põhjalikud muudatused meie haiguskindlustusse. Kahjuks oli selles eelnõus mõningaid negatiivseid uuendusi, mille vastu töölisorganisatsioonid saatsid oma ettepanekud ja täiendused. Me tahame loota, et uue eelnõu koostamisel arvestatakse tõsiselt nende seisukohtadega, mis siis tööliste organisatsioonide poolt avaldati.

Haigekassade omavalitsust on rünnatud mitmelt poolt. Töölised ja ametiühingud peavad aga seisma kindlalt igasuguse sellise haigekassade valitsemisstruktuuri muutmise vastu, mis ähvardab tuua töösturid haigekassade peremeesteks. Eesti töölised on suutnud ehitada meie haigekassad üles ja nad tahavad neid ka ise nii kaua juhtida, kui nad teavad, et selle asutuse tulud tulevad ikkagi töölise oma taskust.

Sotsiaalseadusandlus.

A. Kaelas.

Tööinspektorite tegevuspiirkonnad.

20. juunil k. a. hakkas kehtima Tööinspektorite tegevuspiirkondade, jaoskondade ja nende asukohtade määrus (RT 49—1937), millega kaotab kehtivuse sotsiaalministri määrus 4. aprillist 1936. a. tööinspektorite jaoskondade kohta (RT 32—1936). Uue määruse alusel jaotatakse kaks tööinspektori jaoskonda, nim. 3. (asukohat Rakveres) ja 4. (asukohat Pärnus) pooleks, luues juure kaks uut jaoskonda, nim. 7. (asukohaga Narvas) ja 8. (asukohaga Viljandis). Uue määruse alusel oleksid edaspidi tööinspektorite jaoskonnad järgmised: 1. jsk. — Tallinna linn tema administratiivpiires, inspektori asukohaks Tallinn; 2. jsk. — Harju-, Lääne- ja Saaremaa ühes linnade ja alevitega, insp. asukohaks Tallinn; 3. jsk. — Järva- ja ühes linnade ja alevitega ja Virumaal asuvad vallad Aaspere, Avanduse, Haljala, Kalvi, Kumda-Malla, Kūiti, Paasvere, Pada, Palmse, Põrkuni, Rakvere, Roela, Rägavere, Saksi, Salla, Sõmeru, Undla, Vao, Varangu, Venevere, Vihula ja Vohnja ühes Virumaa selles osas asuvate linnade ja alevitega, insp. asukohaks Rakvere; 4. jsk. — Pärnumaa ühes linnade ja alevitega, insp. asukohaks Pärnu; 5. jsk. — Tartumaa ühes linnade ja alevitega, insp. asukohaks Tartu; 6. jsk. — Valga-, Võru- ja Petserimaa ühes linnade ja alevitega, insp. asukohaks Valga; 7. jsk. — Virumaal asuvad vallad Auvere-Joala, Enna, Iisaku, Iluka, Järve, Jõhvi, Kohtla, Kose, Maidla, Mäetaguse, Narva, Peetri, Püssi, Skarjatina, Tudolinn, Vaivara, Vasknarva ja Volka ühes Virumaa selles osas asuvate linnade ja alevitega, insp. asukohaks Narva; 8. jsk. — Viljandimaa ühes linnade ja alevitega, insp. asukohaks Viljandi.

Eriülesannetega tööinspektori tegevuspiirkonnaks on kogu Eesti Vabariik. Tema otseseks ülesandeks on uue määruse järele tööliste elu ja tervise kaitse küsimuste uurimine ja järelevalve teostamine Eesti Vabariigi raudteedel, kaasa arvatud raudteetehased ja töökojad. Eriülesannetega tööinspektori asukohaks on Tallinn.

Vanema tööinspektori tegevuspiirkonnaks on kogu Eesti Vabariik ja asukohaks Tallinn. Varemalt kuulusid tema otsesse järelevalve alla ka Vabariigi raudteed ühes raudtee tehaste ja töökodadega.

Kutsehariduslikud õppeasutused.

2. juulil k. a. hakkas kehtima kutseharidusliikide õppeasutiste seadus (RT 53—1937), mis ühtlaselt reguleerib põllumajandusliikide, tehniliste, tööstusliikide, majandusliikide ja kodumajandusliikide õppeasutiste asutamist, õppetööd, nende poolt kooli lõpetajatele antud õigusi jne. Seadus reguleerib ka tehniliste ja tööstusliikide õppeasutiste lõpetajatele õppinud tööliste ja meistri kutsete andmist. Samast

päevast — 2. juulist k. a. — kaotab peale teiste kehtivuse ka Tööstusliikude koolide seadus, mis seni korraldas sellealaste koolide tööd.

Käitiste juhatajailt kutsetunnistuste nõudmine.

Tööstusliku Kutseoskuse Nõukogu on andnud haridusministri kinnitamisel Käitiste ja ettevõtete tegelikelt juhatajailt kutsetunnistuste nõudmise määruse (RT 58 — 1937), mille järele edaspidi võivad määruses loetletud tööalade käitisi ja ettevõtteid juhatada ainult isikud, kes on omandanud meistri kutsetunnistuse (§ 1). Töötab aga käitises või ettevõttes mitte üle 3 töölise (õpilased ühes arvatud), siis võivad neid juhatada ka isikud, kes on omandanud õppinud töölise kutsetunnistuse (§ 2). Nimetatud määrus hakkab maksma 1. oktoobril 1937. a., nende käitiste kohta aga, mis tegutsesid enne 1. jaan. 1935. a. — 1. mail 1938. a. (§ 7).

Määruse alla kuuluvad järgmised tööalad: ehitustööstuses (linnades ja alevites): ehituspõuusepa, müümisepa, ehitusmeistri, potisepa (ehituse või tööta alal); potisepa ühes keraamikaga, korstnapuhastamise tööalad;

elektritööstuses: elektrotehnika: a) masinate ja aparaatide monteerimise ja parandamise, b) installatsiooni, c) telefoni; mähkimise, raadio, kinomehaanika tööalad; graafikatööstuses: trükkiladumise, trükkimise, kivitrüki, litograafia, tsinkograafia, fotograafia, raamatuköitmise, kiirfoto, graafika, masinaladumise (ühenduses trükkiladumise tööala üldoskuse) tööalad;

kehakattetööstuses: pesuõmblemise ühes pesutikandusega, rätsepa, rõivaõmblemise ühes tikandusega, üliiriete (naiserätsepa), karusnaha, korseti, meestepeakatte, moe (naistepeakatte), värvimise tööalad;

klaasitööstuses: klaasisepa, klaasipuhaja, peegelsepa tööalad;

maalitööstuses: maalri tööalad; metallitööstuses: sepa, lukusepa, metallitööri, katelsepa, keskkütte ja veevärgi, metallide kokkukeetmise (kõevitamise): a) autogeenkõevitamise, b) elektrikõevitamise; metallivalaja: a) malmivalu, b) värviliste metallide valu; plekisepa ühes vasesepa, vasesepa, lukusepa ühes mootormehaanikaga, viiliraumise tööalad;

nahatööstuses ühes harja- ja pintslitööstusega: kingsepa, kingsepa- ühes saapapealsete valmistamisega, saapapealsete, sadulsepa: a) hobuseriistade, b) polsterdamise, c) peennaha; parkimise: a) parkimise (karusnaha valmistamiseta), b) karusnaha valmistamise; harja ja pintslite, kaunistatud nahatööde tööalad;

peenmehaanika tööstuses: kullasepa: a) kullasepa, b) hõbesepa, c) märkide valmistamise, d) galvaniseerimise; kellasepa, optika, peenriistade, graveerimise: a)

lamelõike, b) terase, c) tsiseleerimise, d) emailimise tööalad;

puutööstuse: mööbelsepa (tiseri), puutreiali, mudelsepa, tollasepa, aamisepa tööalad;

toiduainetetööstuses: koka tööalad (§ 1).

Naiste tööjõu kasutamine kaevandustes maa-alustel töödel.

5. juunil k. a. hakkas meil kehtima üheksateistkümnenda rahvusvahelise töökonverentsi poolt vastu võetud Igasugustes kaevandustes maa-alustel töödel naiste tööjõu kasutamise kohta käuva konventsiooni eelnõu (nr. 45) kinnitamise seadus (RT 42—1937).

Nimetatud konventsioon, mis nüüd meil maksev, keelab naissoost isikute, hoolimata nende vanusest, rakendamise maa-alustele töödele kaevandustes (art. 2.) Sellest keelust võidakse teha meie seadusandluses erandeid ainult juhtivate naisisikute suhtes, kes ei tee kehalist tööd või nende kohta, kes õpingulisteks otstarveteks on kohustatud tegema praktilisi töid maa-alustes kaevandustes kutseliseks ettevalmistuseks, samuti ka nende naisisikute kohta, kellel on tarvis juhuslikult laskuda kaevanduse maa-alustesse osadesse mittekehalise kutsetöö tegemiseks, lõpuks ka naisisikute kohta, kes seisavad sanitaar- ja sotsiaalteenistuses (art. 3.).

Eelnimetatud konventsioon jõustub Eesti kohta kahesteistkümnenda kuu pärast peale tema ratifikatsiooni (st. eelnimetatud kinnitamise seaduse) registreerimist Rahvasteliidu peasekretäri juures (art. 5.).

Ööd ja päevad vahetpidamata kestvate tööde nimekiri.

13. juunil k. a. hakkas maksuma Tehnilistel põhjustel kõigil nädalapäevadel ööd ja päevad vahetpidamata kestvate tööde nimekirja täiendus (RT 45—1937), mille järgi on edaspidi lubatud kõigil nädalapäevadel ööd ja päevad vahetpidamata töötada raudteel veereva koosseade jooksva paranduse töödel veo- ja oskondade depoodes.

Hinnaalandusega sõit raudteel palgalisel ja palgata puhkeajal.

19. juunil k. a. hakkas kehtima Tariifinõukogu otsus 18. juunist 1937 raudtee reisijate ja pagasiveotariifi nr. 147 muutmise kohta (RT 52 — 1937), mille järgi tööstustöölisele Tööstustöölise palgalise puhkeaja... seaduse (RT 108—1934) alusel saadud palgalisel puhkeajal ja ka palgata puhkeajal, mis järgneb vahetult palgalisele puhkeajale või millele vahetult järgneb palgaline puhkus, antakse puhkusele ja sealt tagasi ühekordseks edasi-tagasi sõiduks raudteel 50% sõiduhinna alandust üldtariifi veomaksu määrade järgi, arvutatud 3. klassi ühekordse täispileti hinnast. Seega Tariifinõukogu

käesoleva otsuse järgi saavad palgalisele puhkusele minevad töölised nüüd hinnaalandusega sõitu kasutada ka puhkusele eelneval või järgneval palgata puhkeajal, mida seni sel alal maksnud kord ei võimaldanud. Muus osas jääb üldjoontes maksuma endine kord.

Kojad.

15. juunil k. a. hakkas kehtima Eraettevõtete Ametnikkude Koja seaduse muutmise ja täiendamise seadus (RT 48—1937), mille alusel kuuluvad nüüd koja alla eraettevõtete ametnikud juba 21 a. vanuselt, kes 2 a. ametis olnud. Teiseks teeb uus muutmise ja täiendamise seadus tööandjatele kohustuseks kinni pidada ja kojale edasi anda koja alla kuuluvate ametnikkude liikmemaksu.

Isikud, kes ei kuulu riigiteenijate ja -töölise haiguskindlustuse alla.

6. augustil k. a. hakkab kehtima Nimestik isikute kohta, kelle teenistus Riigiteenijate, -töölise ja õppejõudude haiguskindlustuse seaduse põhjal loetakse kõrvaltööks (RT 60 — 1937). Nimestikus on toodud need isikud, kelle teenistus riigiteenijate ja -töölise haiguskindlustuse seaduse (vt. „Töölise Hääl“ nr. 6 k. a.) § 3 p. 2 järel loetakse kõrvaltööks ja kes selle tõttu ei kuulu selle seaduse alla. Nimestiku järel üldreeglina loetakse isikute töö kõrvaltööks esiteks siis, kui nende teenistus või töö asutises või ettevõttes vähemalt kolmel tööpäeval nädalas kestab alla nelja tunni ööpäeva kohta ja kes sealjuures ei kuulu ka asutise või ettevõtte alaliste teenijate või töölise koosseisu; tseieks juriskonsultide töö, kui nad ei teeni koosseisus ettenähtud teenistuskohal; kolmandaks ajutiselt kooskäivate komisjonide esimeeste, liikmete ja sekretäride töö. Edasi on üksikult loendatud kogu rida isikuid, kelle töö loetakse kõrvaltööks, näit. ka maakorralduse komisjonide alaliste liikmete kantseleiruumide koristajad, Loomatervishoiu Osakonna loomaravila teenijad, metskondade kantseleiruumide koristajad j. t.

Isikud, kes ei kuulu pensioniseaduse alla.

6. aug. k. a. hakkab kehtima Nimestik isikute kohta, kelle teenistus Pensioni seaduse põhjal loetakse kõrvaltööks (RT 60 — 1937). Nimestikus on toodud kõik need isikud, kelle teenistus Pensioni seaduse § 2 p. 3 järgi loetakse kõrvaltööks ja kes selle tõttu ei kuulu selle seaduse alla. Nimestik vastab üldjoontes eelmisele, riigiteenijate ja -töölise haiguskindlustusele mitte alluvate töölise teenijate nimestikule, haarates viimasest aga veidi suurema hulga isikuid. Nii ei kuulu näit. selle nimestiku järgi pensioniseaduse alla linnade vahid ja laternasüütajad, maavalitsuste silla- ja parvevahid, kruusaauvuhid, alevites turukubjas j. t.

Ringvaade.

Tööõnnetuste vältimise ja töötervis- hoiu määrus.

Sotsiaalministeeriumil on valminud Töö-
sullikkude kätistes tööõnnetus-
te vältimise ja töötervisohiu mä-
ruse kava, mis on saadetud seisukohavõt-
miseks vastavatele asutustele. Määrus on
mõeldud üldmäärusena, nii et ta oleks kehtiv
niivõrd, kui võrd vastavad erimäärused, mis
on antud senini või antakse tulevikus üksikute
tööstusalade või vastava tööstusala üksikute
osade kohta, ei korralda tööõnnetuste
vältimise ja töötervisohiu küsimusi teisiti.
Uus määrus, mis esitatud kava järgi on õige
üksikasjalik (sisaldab tervelt 193 paragrahvi),
asendaks senise vastava Vene määruse, mis oli
üsnä üldsõnaline ja puudulik. Uues määruses
leiaksid üksikasjalikku reguleerimist tööstus-
likkude kätistes õu, vesivarustus, töö-
ruumid, kõrvalruumid, ventilat-
sioon, temperatuur, valgustus,
ruumide korrashoid, ohtlikud ja
nerviskahjulikud tööprotsessid,
transmissioonid, jõumasina-
d, tuulrattad, vesirattad, turbiinid,
aurumasinad ja plahvatusmooto-
rid.

Sotsiaalküsimustele rohkem tähele- panu!

„Postimees“ kirjutab 5. juulil k. a. oma juht-
kirjas täiesti õieti:

... sotsiaalküsimuste uurimiseks on
meil vähe tehtud. Isegi veel rohkem. Kui
selle vajadusest on kirjutatud ning kõneldud, siis on
sageli seda mõnelt poolt peetud soovimata kallakuks
ja on nähtud selles hädaohtu meie majandusele ning
isegi ühiskondlikule korrale.

Tõeliselt tuleks küll vastupidi karta, sest sotsiaal-
küsimuste olemasolu eitamine ja igasugustest sotsiaal-
uendustest eemale hoidmine võib edaspidi soovimata
seheldusi ja pinevust tuua. Sotsiaalne rahu on aga
eelduseks igasugusele arenemisele ja seda rahu ei
saavutata mitte elu ja ta nähtuste ühekülgse
vaatlemisel, vaid just inimese asetamisega elu
keskpunkti.

Meie teada on viimasel ajal erateel mitmel korral
vastavate võimude tähelepanu sellele juhitud, et meie
üldistes huvides tuleks sotsiaalpoliitiliste küsimuste
selgitamisele senisest rohkem rõhku panna. See,
mis meil sellel alal on seni tehtud, on liiga vähe.
Esimeseks vajalisemaks ning tähtsamaks sammaks
sotsiaalpoliitiliste küsimuste selgitamiseks on soovita-
tud Tartu ülikoolis luua sotsiaalpoliitika
õppetool, nõnda nagu neid on paljudes välismaa üli-
koolides mitu. Peale selle on soovitatud rohkem sotsiaalküsimuste
uurimisi korraldada, alates riigi statis-
tika keskbüroost ja konjunktuurinstituudist. Nende
viimase kahe asutuse kaasabi on sotsiaalküsimuste
selgitamisel hädavajalik.

Nagu nüüd kuuleme, olevatki sotsiaal-
minister ülikooli uue koosseisu küsimuse otsusta-
misel esinenud ettepanekuga luua sotsiaalküsimuste tar-
vis eriline õppetool. Selle ettepanekuga olevat ka

õiguste aduskonna õppetoolide määramisel
arvestatud.

See sotsiaalministri samm peaks küll üldist pool-
damist ja heakskiitmist leidma, sest sel-
lega on sotsiaalküsimuste uurimiseks vajalik nurga-
kivi pandud.

Sotsiaalkindlustuse juhataja.

Sotsiaalministri ettepanekul nimetas riigivanem sotsiaalministeerium töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna sotsiaalkindlustuse juhatajaks ja ühtlasi direktori asetäitjaks Peeter Margna, senise sotsiaalministeeriumi kantselei direktori. Sotsiaalkindlustuse juhataja koostööd loodi juure k. a. juunis ilmunud riigiasutuste ametnikkude koosseisu seaduse muutmise ja täiendamise seadusega.

Muudatusi tööinspeksiooni amet- konnas.

Sotsiaalministri käsukirjaga nimetati uues-
ti asutatud 8. jsk. (Viljandi) tööinspektoriks
senine 4. jsk. tööinspektor Aleksander Vardi ja samuti uuesti asutatud 7. jsk. (Narva) tööinspektori k. t. senine 1. jsk. tööinspektori abi Julius Jürisson. 4. jsk. (Pärnu) tööinspektori k. t. nimetati senine 3. jsk. tööinspektori abi Eduard Lemming.

7. jsk. tööinspektori jaoskonda tööinspektori-
ameti kandidaadi k. t. nimetati senine 6. jsk. tööinsp. sekretär Paal Oina.

Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna
eriülesannetega tööinspektoriks nimetati senine
tööinspektori jaoskondade koosseisu kuulu-
v eriuülesannetega tööinspektor August
Rode.

Põllutöölise palgad.

Konjunktuurinstituudi ajakirjas „Majandusteated“ nr. 30, 27. juulil 1937. a. on avaldatud Riigi Statistika Keskbüroo andmetel ülevaade aasta ja suvipõllutöölise palgakadest, eriti nende muutumisest viimastel aastatel. Ülevaate sissejuhatavas osas lausutakse:

„Põllutöölise palgade muutused on tihe-
das seoses põllutöölise saamisvõimalustega.
Jälgides põllutöölise palku ja saamisvõimalusi pikema rea aastate jooksul võib märkida järgmist: aastail, mil põllutöölise saamine oli raske, näitavad palgad tõusu ja vastupidiselt. Tänavu kevadel tüüti põllutöölise palkamise ajal aasta- ja suvetöölise järele suunemat puudust kui varemail aastail, viimasel aastakümnel. Kokkuvõttest aasta- ja suvetöölise palkanormidest näeme, et nende palgad on kõrgemad kui varem viimasel aastakümnel.

Põllutöölise palgatase tõusis kõrgeimale viimasel aastakümnel 1929. a. Sealt peale, koos kriisi süvenemisega hakkasid palgad langema ja olid madalaimad kriisisügavpunktil 1933. a. Võttes 1933. a. makstud madalaid palku 100-ks, suurenesid aasta- ja suvetöölise palgad keskmiselt k. a. 185-le, s. t. — tõusid üle 85%. Aasta- ja suvetöölise

palgad ei näita tõusu ainult palkade madal-
seisuga võrreldes, vaid ka võrreldes 1929. a.
kõrgseisuga, võib märkida väikest tõusu,
olguigi mitte kõigi töölisiikide juures.“

Ülevaates on toodud ka üksikasjalik tabel
põllutööliste palkade kohta üksikute maakon-
dade järgi kahel viimasel aastal, mille ala-
mal täielikult ära toome.

**Põllutööliste palgad kr. kuus (peremehe ülal-
pidamisel).**

Maakonnad	Aastatöölised				Suvetöölised					
	Mehed		Naised		Mehed		Naised		Karjased	
	1937	1936	1937	1936	1937	1936	1937	1936	1937	1936
	1937	1936	1937	1936	1937	1936	1937	1936	1937	1936
Viru	24,20	20,00	17,80	13,20	33,60	27,00	22,40	18,30	15,50	11,60
Järva	28,70	23,30	22,70	17,20	39,90	31,50	28,60	23,40	16,70	14,60
Harju	29,10	22,90	18,70	14,80	41,40	30,50	28,50	20,50	15,60	14,10
Lääne	25,00	18,70	17,60	13,80	36,60	29,50	26,30	22,90	14,80	14,20
Saare	25,30	19,90	17,60	13,60	32,00	27,00	23,70	20,60	14,00	10,90
Pärnu	28,90	24,80	22,50	18,00	40,60	34,30	29,00	25,50	18,70	17,80
Viljandi	29,60	25,40	22,40	20,10	41,30	36,20	30,20	26,10	21,50	19,00
Tartu	27,00	23,40	21,30	16,90	37,70	29,60	28,80	23,50	22,50	18,80
Valga	32,50	27,20	24,30	19,90	39,60	34,80	28,50	24,50	22,40	20,20
Võru	24,80	20,30	17,40	15,90	33,80	26,10	24,40	19,10	19,20	15,10
Petseri	19,70	15,40	—	13,80	30,10	25,50	22,20	19,90	14,60	12,30

E. Töölisühingute Keskliidu teateid.

E. Töölisühingute Keskliidu juhatus koos-
olekul 17. juunil k. a. otsustati võtta vastu
E. T. Keskliidu liikmeks Narva Ehitus-
tööliste Liit, arvates samast kuupäe-
vast. Esitatud nimekirja järgi Narva Ehi-
tustööliste Liidul on 40 liiget.

Sooviavalduse E. Töölisühingute Keskliidu
liikmeks astumiseks on esitanud E. V. Raud-
tee Ehitusetöölise Kutseühing,
kel esitatud nimekirja järgi on 106 liiget.
Ühingu tuleb vastavõtmisele järgmisel juha-
tuse koosolekul.

*

E. Töölisühingute Keskliit esitas majandus-
ja sotsiaalministritele märgukirja välis-
kaevandustöölise sissetoomise
vastu (vt. lähemalt käesolevas numbris aval-
datud erikirjutist!).

E. Töölisühingute Keskliidu juhatus koos-
olekul 17. juunil k. a. arutati Tööliskoja poolt
väljatöötatud Tööturu komitee seadu-
se põhialuseid, kusjuures asuti nimetatud komi-
tee koosseisu suhtes kindlalt eitavale sei-
sukohale, sest seal pole ette nähtud ameti-
ühingute esindajaid.

*

Majandusministeerium teatas E. Töölis-
ühingute Keskliidule, et töölissöögimajade
asutamise toetuseks, mida varemalt
majandusministri poolt lubati, puuduvad mi-
nisteeriumil vastavad krediidid. Kuna E.
Töölisühingute Keskliidu kasutamisel olevad
summad ei võimalda töölissöögimajade asuta-
mist, siis jäävad viimased esialgu avamata.

*

E. Töölisühingute Keskliidu peasekretär
ja „Töölise Hääl“ toimetaja A. Kaelas
lahkub omal soovil E. T. Keskliidu teenistu-
sest, arvates 1. augustist k. a.

E. Töölisühingute Keskliidu juhatus koos-
olekul 17. juunil k. a. otsustati asjaajaja V.
Eller vabastada E. T. Keskliidu teenistu-
sest, arvates 1. aug. k. a., töö vähesuse pä-
rast. Asjaajaja koht jääb edaspidi arvata-
vasti üldse täitmata.

Tööliskoja teateid.

Tööliskoda on esitanud valitsusasutistele
rea märgukirju:

Kordamisõppustel olevatele tööli-
stele peab tööliskoda vajaliseks palga edasi-
maksmist kordamisõppuste ajal, nagu seda
teakse riigi- ja omavalitsusteenijatele. On
loota, et rigi- ja omavalitsuse tööliste suhtes
otsustatakse see märgukiri jaatavalt, kuid
erakäitiste tööliste suhtes jääb arvatavasti
maksma endine kord.

Teises märgukirjas Tööliskoda juhib tä-
helepanu sellele, et praegu teostatakse hä-
daabitööde kujul ja hädaabitööde palga-
ga töid, mis oma iseloomult sugugi ei ole hä-
daabitööd. Tööliskoda peab tarvilikuks, et
selliseid töid, mis oma iseloomult ei ole hä-
daabitööd, ei teostata mitte hädaabitöödena,
vaid turu palkade alusel.

Tariifinõukogule esitas Tööliskoda märgu-
kirja tööliste palgalisa puhkeajal kestes antava
raudteel hinnanalandusega sõidu asjus, pidades
tarviliseks, et seda antakse ka palgalisele
puhkusele vahetult eelneval või järgneval
palgata puhkeajal. Tariifinõukogu ongi juba
otsustanud küsimuse jaatavalt.

Majaomanike Koja märgukirja vastu, mil-
les nõuti maksmata üürihindade sissenõudmist
sundtäite korras, esitati kohtuministrile
märgukiri, näidates, et üürirahade sundkorras
sissenõudmine oleks vaid ühe kihi, mitte üldse
huvides.

Ka on Tööliskoda otsustanud esitada
märgukirja haridusministrile, et minöörid
arvataks meistrite, õpinud tööliste ja töö-
sõpilaste seaduse alla, sest minööri töö ei
ole hädaohtlik mitte ainult neile endile, vaid
ka teistele kaastöölistele, mispärast on tarvi-
lik, et seda tööd teeksid ainult asjatundlikud
isikud.

*

Tööliskoda palkas enda teenistusse ühis-
tegevuse instruktoriga H. Isküll'i, arvates
1. juunist k. a. Instruktor H. Isküll on juba
käinud töölisnõukogude ja töölisvanemate
juures selgitamas ja propageerimas ühis-
kaubanduse küsimusi, ka on ta esinenud
neis küsimusis käitiste koosolekutel.

*

Peale Tallinna, kus juuridilist nõu
annab koja peasekretär Ilmar Rebane, on
Tööliskoda võtnud nüüd lahendamisele juri-
dilise nõuande teostamise ka Pärnus ja Tar-
tus. Pärnus on küsimus lahendamisel, ku-
na Tartus saavutati kokkulepe Tartu Töö-
lisühingute Keskliiduga, mille järele edaspidi
Tartu Töölisühingute Keskliidu liikmeile mak-
suta juridilist nõu andvad õigusteadlased an-
navad seda Tööliskoja toetusel ka mitteame-
tiühinglastele-töölistele, kuid väikese tasu —

50 senti korralt — eest, kuna Tööliskoda ta-
sub omalt poolt ka 50 senti.

*

Tööliskojas on olnud arutusel ka sotsiaal-
ministeeriumi poolt välja töötatud Tööstusli-
kes käitistes tööõnnetuste vältimise
ja töötõrvishoiu määruse kava,
mille kohta Tööliskoda asus üldiselt pool-
davale seisukohale, tunnustades sellise mää-
ruse maksmapaneku vajalikkust. Sealjuures
koda esitas aga määruse kava kohta rea vä-
hemaid parandusettepanekuid.

Eraettevõtete Ametnikkude Koja teateid.

Riigivanema dekreedina anti 9. juunil koja
seaduse muutmise ja täiendamise seadus, mil-
lise seaduse eelnõu koja ettepanekul esitas
majandusminister. (Senise koja seaduse põhjal
jõi suur osa eraettevõtete ametnikke eemale
koja tööst, kuna valimisõiguslikud olid ainult
24 aastat vanad ning 3 aastat ametniku või
äriteenija elukutsel töötanud isikud. Uue
seadusega kuuluvad Koja alla eraettevõtete
ametnikud juha 21 aasta vanuselt, kes 2 aas-
tat ametis on olnud.

Selle muudatusega on koda saavutanud
oma tegevusele laiemat platvormi, sest suu-
renenud liikmete arv, mis nüüd tõuseb umbes
14.000, annab koja üritustele ulatuslikuma
rakendusvõimaluse.

Teiselsks on valijate arvu kasvamisega tu-
gevenenud ka koja varanduslik külg, sest kojalt
puuduvad muud tulud peale liikmemaksu.
Viimane on 1937. aastaks kindlaks määratud
1½ promilli iga koja valija aastateenistuse
summast. Kuna koja liikmeteks on kõik era-
ettevõtete teenistuses seisvad isikud, siis soo-
viti koja maksu tasumise hõlbustamiseks sel-
le ühekordset kinnipidamist peremehe poolt
käesoleva aasta juunikuu palga väljamaksmi-
sel. Riigivanema dekreediga on vastavalt
pandud äridele ning ettevõtetele kohustus toi-
metada maksu kinnipidamist ja kinnipeetud
summasisid edasi anda kojale.

Koja täiskogu ja juhatus pidasid tarvilik-
uks esineda Rahvuskogule soovivaldusega,
et Riigikojas oleks teiste kutseesinduste hul-
gas ette nähtud ka eraettevõtete ametnike
suurel kutsealalisel grupil oma esindus. Rah-
vuskogu kodade üldkomisjonides ongi selhele
vastavalt ette nähtud teise koja koosseisu
töövõtjate esindajate hulgas üks esindaja era-
ettevõtete ametkonnale.

Koda on asunud ka oma liikmeskonda lä-
hedalt puudutatavate eluliste küsimuste lahenda-
misele. Koja 1937. a. tegevuskava üheks
kiiremaks ning hädavajalisemaks punktiks
on tunnustatud koja täiskogu poolt äride-
ning kontoriametkonna tööaja ning tööolude
korraldamine. Siin maksavad seadused, mis
vananenuina ei vasta enam uuema aja töö-
õiguse nõuetele. Näiteks on äride lahtioleku
aega normeerinud seadus pärit 1906. aas-
tast ja muuseas lubab äriametkonnale kind-
laid puhkepäevi aastas vaid kolm esimest pä-
ha. Et siin saavutada ühtlust teiste palga-
teenijate olukorraga, on koda esinenud mär-

gukirjadega vastavates ministeeriumides ja
asutasis. Peale selle töötab kojas komisjon
vastava seaduseelnõu koostamiseks. Komis-
joni tööst on osa võtma palutud kontori- ja
äriteenijate organisatsioonide ja teiste asjas-
se puutuvate gruppide esindajaid. Kuna era-
ettevõtete ametkonna tööolud olid seni kõige
vähem korraldatud, võrreldes teiste palgalis-
tega, siis on arvatud vajalikkust taotleda järg-
misi seisukohta: täielik püha- ja puhkepäeva-
rahu, 8-tunnine tööpäev, kindlaks määratud
palgaline puhkus ning töökaitse normeerim-
ine. Seaduseelnõu esitatakse peale redigeer-
imist sotsiaalministrile.

Järgmiseks küsimuseks, mis nõuab lahen-
dust koja poolt, on vaimsel alal töötajate töö-
lepingu seadus ning haiguse- ja vanusekind-
lustuse seadused. Nendest esimene on kojas
väljatöötamisel, kusjuures aluseks on võetud
riigimajandusnõukogus juba kord arutusel
olnud vastav seaduseelnõu.

Koja valijaile on koja poolt korraldatud
tasuta juriidiline nõuanne igal tööpäeval kella
1—3 koja ruumes Kentmani tän. 5—7. Nõu
antakse ka kirjalikel pöördumistel.

Slügisikuudeks on kojas ettevalmistusel äri-
ja kontoriametkonna kutsealaliste kursuste
ja loengute korraldamine.

O. Hendrikson.

Käsitöölise vabanemine Käsitööstus- koja alt.

Tartus on mitmed käsitöölised esinenud
Käsitööstuskoja juhatusle nõudega, et ne-
mad kui palgalised töölised välja arvataks
käsitööstuskoja alt, ühtlasi üles andes ette-
võtia, kellele nad töötavad. Nüüd on mitmed
töölised juba vabastatudki koja maksust ja
kustutatud koja valijate nimekirjast.

Enne aga, kui Käsitööstuskoda kedagi
oma nimekirjast kustutab, kuulab ta järele
sellelt ettevõtjalt, kellele tööline töötab. Asi
oleks sellega korras. Kuid pahe on selles,
et paljud tööandjad keelduvad kodustöötavaid
töölisi oma töolisteks tunnustamast ja selle-
kohast tunnustust välja andmast. Siin peaks
seadusandlikult kodus palgalises vahekorras
töötavaid käsitöölisi tunnustatama töolisteks
ja mitte neid ärarippuvaks tegema tööandja
avaldusest.

A. P.

Tartu ametiühingute õigused lähevad üle Tööliskojale.

Tartus asuva sihtasutise „Tartu Kutse-
esinduste Kodu“ nõukogus oli senini esinda-
tud töölised Tartu Töölisühingute Keskliidu
kõndu. Nüüd aga nõuti põhikirja muutmist
selles osas, et Keskliidu esinduse asemel
peab olema Tööliskoja esindus ja samuti
Käsitöölise seltsi asemel Käsitööstuskoda.

Senini sai Tartu Töölisühingute Keskliit
Sihtasutiselt toetuseks aastas 600—1200
krooni, mis läks ruumide muretsemiseks. Sel-
leparast ei tahtnud T. T. Keskliit selle muu-
datusega rahule jääda ja saatis oma esin-
daja selles asjas siseministri juure. Seal

vastati, et Tööliskoda pole seda asja algatanud, vaid just ministeeriumist on see ette võetud, sest praegu maksvate seaduste järele on tööliste esinduseks igas kohas avalikõiguslik Tööliskoda ja ametiühingud ei saa seda asendada. Küll aga pole seega Keskliidult toetus ära võetud, sest sihtasutis võib toetust töölisühingutele samas korras anda kuni senini.

Nüüd on kokkuleppel Tööliskoja ja Tartu Töölisühingute Keskliidu vahel nimetatud Tööliskoja esindajateks samad töölised, kes senini esindasid T. T. Keskliitugi: A. Pank ja K. Offril. Sellega on loota, et vähemalt esialgu saab Tartu Töölisühingute Keskliit toetust sihtasutisest edasi. Vormiliselt on asi muutunud, sisuliselt aga mitte.

A. P.

Tallinna maalrite tööst ja tegevusest.

Tänavune aasta ehitustööde alal annab igale ametmehele ja mitte-ametmehele tööd ja maaisiga segatud leiba. Maalritel on tööd nii, et ei jõuta niipalju teha, kui tarvis oleks. Vilunud töölistest on suur puudus ja sellepärast on ka nende palgad vähe tõusnud. Neile makstakse 40—45—50 senti tunnis, kuna õppimata või vähe vilunud töölistele makstakse 25—30—35 senti tunnis.

Käesoleval aastal on mitmed vilunud maalrid maistest elust lahkunud. Eriti maiad on maalrite peale kopsutõve pisi-lased, mis ei ole ka sugugi imestada, sest maaler peab kõik pisi-lased igast toanurgast välja puhastama. Tallinnas on väga palju elukortereid, mida korteripidajad kunagi kõigest nurkadest ei puhasta, kuigi nad elavad neis kortereis aastakümneid. Neisse nurkadest, nagu ahjutagused, ahjupealsed jne., on loobitud igasugu rämpsu, kuhu on langenud paks tolmukord. Need on kõige paremaiks pisi-laste pesiks.

Värvide ja värnitsa kallinemisel on tööde hinnad tublisti kallimad möödunud aastaga võrreldes. Töötasu on aga võrdlemisi vähe tõusnud, kui võrrelda toitaivate kallinemist. Praegusel elukalliduse ajal peaks hooajatööliste tunnitasu olema 75 senti, mis juba vastaks vähegi elukallidusele. Aga mis teha, õppinud tööliis on vähe ja need vähesed ütlevad, et mis meil on tarvis oma pead erilase pessa panna, ajame miskit moodi läbi, las need muretsevad ise oma heaolu eest, kes meile peale tükiavad ja tööhinnad alla löövad. Viimastes ridades leidub igasugu asjamehi, kes muud tööd ei oska või ei taha teha. Siis minnakse maalriks, käiakse suve jooksul mitme meistri juures ja kui on juba saadud väheke selle töö kohta algteadmisi, siis järgneval aastal hakatakse ise juba töid hankima odava hinnaga ja varsti on jälle üks suurmeister juures. Takistust temale keegi ei tee. Korstnapühkijailt, juuksurilt jne. nõutaks õppinud tööliise või meistri pabereid, aga maalrilt ei nõua neid keegi.

T. Võimula.

Tubakatöölised parandavad oma palgaolusid.

Käesoleva aasta kevadel asutati E. toiduja maitseainetetöölise ametiühingu algatusel ühingu juurde iseseisev tubakatöölise osakond. Kõikides Tallinnas asuvates tubakatööstustes puudusid tööliisnõukogud ja tööliisvanemad, mistõttu oli osakonna juhatusel raske täpsat informatsiooni saada, kuidas kuski tubakatööstuses palgaolud ja töötingimused on. Osakonna juhatuses jõuti üksmeelselt otsusele, et esialgu tuleb igas tubakatööstuses ellu kutsuda tööliiskonna asutused ja alles siis võib hakata oma palgaolusid ja töötingimusi parandama.

Varsti peale osakonna asutamist valiti A.-s. „Sirena“ tubakatehases tööliisvanem. Paar kuud tagasi jõuti ka A.-s. „Laferme“ tubakatehases nii kaugele, et valiti 3-liikmeline tööliisnõukogu. Tööliiskonna asutuste ellukutsumisega tekkis elav side üksikute käitiste ja tubakatöölise osakonna juhatuse vahel. Ühistel nõupidamistel jõuti üksmeelselt otsusele, et praegused palgaolud tubakatööstustes ei võimalda tööliisele küllaldast äraelamist ja selle tõttu tuleb kõikides tubakatööstustes palgaolusid parandama hakata.

Teatavasti peab olema ametliku töötüli algatamiseks käitise üldkogu otsus. Neis tubakatehases, kus olid valitud tööliisnõukogu või tööliisvanem, ei tekitanud tööliise üldkogu kokkukutsumine erilisi raskusi. Suurt selgitustööd nõudis aga ametiühingult töötüli algatamisega seosesolevate küsimuste selgitamine. Tööliised näeksid meeleldi, et seadused, mis korraldavad tööliise asju, oleksid arusaadavad igale tööliisele, mitte aga selged ainult juristidele.

Eeltöödega jõuti lõpuks niikaugele, et 3. juunil s. a. peeti „Sirena“ tubakatehase tööliise üldkogu koosolek. Töötülide algatamise korras kõneles koosolekul E. toiduja maitseainetetöölise ametiühingu sekretär Ed. Loot. Koosolek otsustas palkasid tõsta järgmiselt: päevatöölisele, naistele, senise kr. 1.28 pealt vähemalt kr. 1.60 peale, ja mees-töölisele senise kr. 2.— pealt kr. 2.50 peale. Tükitöö hindasid otsustati tõsta samale tasemele, mis makseti tööliisele enne palgakärpimist, s. o. 1931. a.

Töötüli ametlikuks algatajaks valiti 3-liikmeline toimkond.

Üldkogu otsus tehti kirjalikult teatavaks A.-s. „Sirena“ tubakatehase juhatusel.

Omavahelisel kokkuleppel vabriku juhatusega tõusid tööliise palgad A.-s. „Sirena“ tubakatehases 20—30%, nii et tööliise üldkogu poolt esitatud nõuded rahuldati keskmiselt 80%. Seega lahendati töötüli omavahelisel kokkuleppel. Tööliised on rahuldatud, olgugi et uued palgad ei ole kuigi hülgavad.

27. juulil s. a. peeti A.-s. „Laferme“ tubakatehases tööliise üldkogu koosolek. Osavõtjaid oli 118 tööliist. Tööliisnõukogu ülesannetest ja palgaküsimusest kõneles koosolekul Tööliiskoja peasekretär J. Rebane. Koosolek otsustas ühel häälel tõsta seniseid palku, kuna elukallidus on tublisti tõusnud. „Laferme“ tu-

bakatehases teenisid päevatöölised naised senini kr. 1.52 ja mehed kr. 2.—. See oli ka tükitöö korral tagatud põhipalk. Koosolek otsustas nõuda palkade tõstmist naistöölistel kr. 1.52 pealt kr. 2 peale ja meestöölistel kr. 2 pealt kr. 3 peale. Tükitöö hindade tõstmist otsustati nõuda 30%. Töölise esitajateks usaldati töölisnõukogu, kes 28. juulil s. a. tehase üldkogu otsused kirjalikult A.-s. „Laferme“ tubakatehase juhatusesele esitas. Üldkogu otsuse järele on kohustatud tehase juhatus 3 päeva jooksul oma seisukohad töölisnõukogule teatavaks tegema.

Loodetavasti suudavad ka „Laferme“ tubakatöölised oma palgaolusid parandada, kui mitte omavahelisel kokkuleppel, siis vähemalt töötülide lahendamise komisjoni otsusega.

Arvatavasti järgnevad ka teiste tubakatehaste töölised palganõudmisega.

E. Loot.

Eesti Ehitus- ja Puutöölise Ametiühingust.

E. E.- ja P. A. on järjekindlalt püüdnud palgaolusid parandada ja neid kindlustada kollektiivlepingutega. Seni on saavutatud kollektiivlepinguid parketipanijatele, plekkseppadele ja paemurdjatele.

1936. a. kevadel nõudsid paemurrutöölised uut kollektiivlepingut, keskmiselt 15% tööpalgala suurendusega. Et ettevõtjad uuele lepingule alla ei kirjutanud, siis alustasid paemurrutöölised streiki. Väljastpoolt ühingat tööle asunud streigmurdjate tõttu ja pikemaajaliseks streigiks majanduslikult ettevalmistamatud ja kindlustamatud paemurrutöölised pidid alistuma peale 2-nädalast streiki ilma k.-lepingut saavutamata. Paemurdjad arvavad, et nad väljaspool Tallinnat töötavate paemurrutöölise organisatsiooniga ja ametiühingu palgavõitluse kassa kõvendamisega tulevikus suudavad läbi viia organiseeritud palgavõitluse uue kollektiivlepingu maksmapanevaks.

E. E. ja P. A. parketitöölise osakond töötas kuni 1937. a. kevadeni 1935. a. sõlmitud kollektiivlepingu alusel. Et vahepeal elukallidus oli tõusnud riigi statistika keskbüroo andmeil üle 10%, siis vastava kollektiivlepingu punkti põhjal ütles käesoleva aasta kevadel E. E. ja P. A. kollektiivlepingu üles ja esitas kohe parketitöö ettevõtjatele allakirjutamiseks uue kollektiivlepingu, mille järgi praegusele elukallidusele vastavalt töötasu oleks tõusnud üldiselt 10—15%. Ettevõtjad kuni ülesõeldud kollektiivlepingu lõpuni ei teatanud omalt poolt midagi, millest tekkis arvamine, et ettevõtjad on nõus esitatud lepinguga. Kui aga vana k.-leping lõppes ja ettevõtjad keegi uuele lepingule alla kirjutanud ei olnud, ei saanud ka keegi parketitöölisist enam edasi töötada, sest puudus tööleping, puudus kokkuleppeline alus, millistel tingimustel töötada.

Et töölised kollektiivlepingu kujul Ametiühingu kaudu oma töötingimused olid esitanud, siis ettevõtjad pärast üksikute töölise meelitamist, mis ei andnud soovitavaid tulemusi,

hakkasid esitama omalt poolt nõudmisi ja ettepanekuid ja tulid Ametiühingu juhatusesega läbirääkimisi pidama kokkuleppe saavutamiseks. Peale kahe-nädalalist kauplemist jõuti lõpuks mõlemalt poolt järeleandmisi tehes ühistele seisukohtadele ja uus kollektiivleping kirjutati alla. Uue k.-lepinguga töölised on saavutanud 10—30%-se töötasu suurendamise ja paremusi parketipanamise eeltöös.

Praegu on E. E. ja P. A. pooleli plekkseppade osakonna palgavõitlus, kes nõuavad uut kollektiivlepingut mõnekümneprotsendise töötasu suurendamisega. Ettevõtjad on omalt poolt ettepaneku teinud ühiselt, kus küll nõustatakse töötasu suurendamisega osaliselt, kuid ei ole veel nõustunud täielikult sellega, et kollektiivlepinguga ühinenud ettevõtted võivad tööd anda ainult Ametiühingu liikmetele, mida nõuab Ametiühing.

Korvmööbli, ehituspuseppade, -mürseppade ja saeveski töölise osakondadel puudub veel nii tugev organiseeritud seljatagune, mis võimaldaks läbi suruda kollektiivlepinguid. Lähemate aastate jooksul, kui ülemaaline ehitustöölise organiseerimine suureneb, peaks olema võimalik ka siin kollektiivlepingutega palgaolusid tunduvalt parandada.

P.

Tekstiiltöölise kollektiivlepingust.

Aprillikuu alul Eesti Tekstiiltöölise Ühingu juhatus saatis Üleriiklikule Tekstiiltöösturite Ühingu kirjaliku ettepaneku, mis sisaldas kolm peanõudmist: 1. mõlema organisatsiooni kokkuleppel võetakse ikäsile palgaolude ühtlustamine kogu tööharu ulatuses. 2. sealjuures tõstetakse palga vastavalt elumaksumuse tõusule keskmiselt 20%. 3. saavutatud kokkuleppe fikseeritakse organisatsioonidevahelise lepinguga, kusjuures mõlemad pooled võtavad oma peale vastutuse lepingu täitmise eest selles loetletud käitistes. Oma esimest nõudmist Eesti Tekstiiltöölise Ühingu juhatus põhjendas sellega, et palgatõstmised üksikute käitiste kaupa on sotsiaalselt ebaõiglasel ja ebaloomulikul, kuna sellega asetatakse osa tööandjaid ja osa töölisi teistest erinevasse olukorda. See väide leidis hiljem kinnitust ka majandusminister K. Selteri poolt, kes oma 10. juulil antud jutuajamises ajakirjanduse esindajatele tähendas muuseas, et peaks olema võimalus reguleerida palkasid kogu tööstusala kohta, eriti kui küsimuse all on suurtööstus.

Üleriikliku Tekstiiltöösturite Ühingu juhatus vastuses seisis, et materjalid on liikmetele kätte toimetatud tutvumiseks ja Ühingu juhatus jääb ootama nende vastuseid. See tutvumine kestab edasi ka praegugi, vaatamata sellele, et Eesti Tekstiiltöölise Ühingu juhatus poolt 10. juulil jällegi oli saadetud meeletuletus, kus juhatakse tähelepanu asjatu viivitamisele ja ka asjaolule, et pakade ühtlane kindlustamine organisatsioonilise distsipliini kaasabil on mõlema poole huvides. Seda silmas pidades tehti Üleriiklikule Tekstiiltöösturite Ühingu ettepanek kind-

laiks määrata tähtpäev üksikasjalisemate läbirääkimiste alustamiseks. Sellele meele-
letusele oli üleriikliku Tekstiiltöösturite
Ühingu juhatuse vastus, et tutvumine mater-
jalidega kestab veel edasi. See venitamine
kindla vastuse andmisega sumbib tekstiiltöölisi
jällegi vana šablooni järele — üksikute
kätiste kaupa — esitama oma õigustatud ja
põhjendatud nõudmisi.

E. Tekstiiltöölise Ühingu osakon- dade tegevusest.

Narva.

Eesti Tekstiiltöölise Ühingu Narva osa-
konda on praegu koondatud ligemale 1000 liiget,
seega liikmete arv on kahanenud, kuna
varemalt Narva osakonda kuulus 1400 liiget.
Liikmete arvu kahanemise peapõhjuseks oli
Eesti Tekstiiltöölise Ühingu juhatuse tagan-
damine ja sellega seoses olevad mitmesugused
kuulujutud, missugused sugugi ei vastanud
tõele. Kuid see oli, nagu ülalgi on tähenda-
tud, minevikus, käesoleval momendil aga võib
konstateerida, et hädaohtlik moment on möö-
dunud ja organiseeritute arv aeglaselt, kuid
järjekindlalt tõuseb. Osakonna juhatus pü-
hendab palju tööd ja vaeva selleks, et muuta
ühingu ruumid võimalikult kodusemateks.
Ruumid, mis asuvad kesklinnas, on avarad,
koosnevad suurematest ja väiksematest tuba-
dest ning on kõigiti sobivad ametiühinglaste
kooskäämiseks. Osakonna juures töötab aktiiv-
selt naissektioon, samuti head vilja kannab
orkestrijuhi töö. Kuuldavasti osakonna
juhatus katvab sügisel ellu kutsuda õpingi-
missuguse ülesandeks oleks kasvatada ja õpe-
tada aktiivseid ametiühinglasi, usaldusmehi ja
töölisvanemaid, kuidas tuleb toimida tööliste
töö- ja palgaolude kaitsmise juures. Selge on,
et sarnase õpingi tegevus on kõigiti tere-
tulnud töölistele, suurendades nende tead-
misi, samuti ka ametiühingule endale, kuna
õpingi abil saavutatakse suurendatud arv
teadlikke ja ametiühinguliselt küpseid liik-
meid.

Osakonna juhatusel, missugune koosneb
kõikide kohalikkude kätiste esindajatest, on
tihe ja kindel kontakt töölisnõukogudega,
kuna kõik viimased palganõudmised suurema-
tes tekstiilkäitistes on läbi viidud osakonna
juhatusel otsesel kaasabil. See otsene kontakt
organisatsiooni ja töölisnõukogude vahel on
tagatiseks, et Narva osakond, läbi elades
kogu Eesti Tekstiiltöölise Ühingu rasked
mineviku päevi, uuesti energiliselt asub orga-
niseerimistöö läbiviimisele tekstiiltöölise seas,
et tulevaste suuremate palgavõitluste korral
omada enda seljataga võimalikult suurema
arvu ametiühinguliselt kasvatatud ja distipli-
neeritud töölisi.

Sindi.

Eesti Tekstiiltöölise Ühingu Sindi osa-
konda võib praegusel momendil nimetada
meie oludes eeskujulikuks organiseerituks, ku-
na osakonna juhatuse liikmed on suutnud orga-
niseerida 80% kohalikkude kätiste töölisi-

test. Peab märkima, et Sindi organiseeri-
mine on märksa kergem kui teistes osakonda-
des, kuna mõlemate tekstiilkäitiste töölised
töötavad n. ö. ühe katuse all. Ainult ametli-
kult osa töölisi, arvuult umbes 200, kuuluvad
Kreenbalti kirjajakudumise osakonda. Organi-
seeritud tööliste arvu suurendamisele omal
ajal tegevat tugevat andis ajalooline Kreenbal-
ti kirjajakudumise osakonna tööliste streik, mil-
le töölised tänu oma üksmeelele ja vastupidavusele
100% võitsid. Kuid vaatamata nii hästi orga-
niseeritud töölisvahemale, mille tõttu osakond
on ka majanduslikult kindlustatud, osakonna
juhatus ei suuda midagi pakkuda oma liikmes-
konnale, kuna isegi kooskäämise ruumid puu-
duvad. Selge on, et vabrikuvälisus hea taht-
mise juures võiks aidata osakonda selle küsi-
muse lahendamise juures, kuid paistab, et
vabrikuvälisus hea meelega näeks seda, et
osakond ruumide puudumise tõttu laguneks
iseendast. Kuulda on, et nüüd kohaliku
osakonna juhatus on saanud osaliselt sellest
küsimusest üle, muretsedes ühe toa endale
kasutamiseks ehituselolevas haigekassa
majas.

Kindlasti osakonna juhatus, töötades koos
töölisvanematega ja omades väikesedki koos-
käämise ruumid, lähemas tulevikus paralleel-
selt töö- ja palgaolude korraldamisega suudab
arendada organisatsioonilist tööd ka kultuur-
ja hariduslikul alal oma liikmeskonnas.

Tartu.

Võrreldes Eesti Tekstiiltöölise Ühingu
Tartu osakonna olukorda tesite osakondade-
ga, peab tunnistama, et kohalikud ameti-
ühinglased ja usaldusmehed on sunnitud töö-
tama märksa raskemates tingimustes. Kõige
pealt Eesti Tekstiiltöölise Ühingu juhatuse
tagandamine mõjus rõhuvalt tegevamatele
ametiühinglastele ja ühes nendega mittetead-
likkudele töölistele, et suurem osa neist tõm-
bus organisatsioonist tagasi. Selle otseseks
tagajärjeks paratamatult oleks võinud olla
osakonna lagunemine, kui mitte selle likvideerimise.
Kuid leidis energilisi ametiühinglasi
nooremate hulgast, kes julgelt asusid osakonna
juhtimisele ja sellega päästsid viimase lik-
videerimise hädaohust. Teine asjaolu, mis
raskendab organiseerimistööd Tartus, on ko-
halikkudes kätistes valitsev tööterror. Töö-
terrori teravam ots on sihitud just ameti-
ühinglaste vastu: ainult kuuluvus ametiühin-
gusse, kui sellest saab teada tööandja, tähendab
töölisele vallandamist päevapealt. Siin-
juures töösturid ei häbene mingisugust abi-
nõud tarvitusele võtta, kui tahavad lähti sa-
da „ebasobivast elemendist“, s. o. ametiühin-
glastest. Näitena võiks nimetada Kuusiku käitist,
kus tööandja selleks, et seaduslikult lähti
saada töölisvanemast, sulges oma kaitse
üksed kuuks ajaks. Ametlikult töölistele on
öeldud, et kaitse jääb seisma remondi tõttu,
kuid mitteametlikult tööandja teadustas, et
tagasi tööle võetakse neid, kes temale meeldivad.
Sarnasesse olukorda sattuvat töölisvanemat
meil maksavad seadused sugugi ei kaitse.
Aktiivsele töölisvanemale ei ole võimaldatud
teist teed, kui „hundipassi“ vastu võtmine
tööandja poolt.

Nagu ülaltoodust on näha, organiseerimistöe Tartu tekstiiltöölise seas on väga raske ja nõuab suurt pingutust ja vastupidavust. Selle tõttu ka organiseeritud töölise % on väga väike, kuid siiski iga päevaga selgub ka organiseerimata massile, et ainult ametiühingu kaudu suudavad nad luua endale inimväärset töö- ja palgaolud.

Tekstiiltöölise palgaolude korraldamine Narva Kalevivabrikus.

Eelmise „Töölise Hääle“ ringvaate osas ilmunud kirjutuse „Tekstiiltöölised palgaolused korraldamas“ kohta palub Narva Kalevi käitise töölisnõukogu oma kirjas 7. juunist k. a. nr. 15 öiendada järgmist:

Kammlõnga osakonna töölise palganõudmine, mis ühes tõsibeti käitise töölise üldkoosolekul 19. mail k. a., on Kalevi käitise valitsuse poolt tagasi lükatud. Kammlõnga osakonna töölise nõudmisel oli 3. juunil k. a. erakorraline kammlõnga osakonna töölise koosolek kokku kutsutud, kus töölised samade nõudmistega teiskordsest esinesid. Käesoleval ajal on kammlõnga osakonna töölise palganõudmine Narva Kalevi käitise töölisnõukogus läbivaatamisel ning töölise nõudmine esitatakse Kalevi käitise valitsusele lähemal päevil.

*

Nagu kuuleme, on käitise juhatus vastanud kammlõnga osakonna töölisele nende nõudmiste kohta, et käitise valitsus käesoleval ajal kammlõnga osakonna töölisele tunnitöötasu ei tõsta, kuid selle asemel ja seda juba kõige lähemas tulevikus, s. o. 1. oktoobrist peale, viiakse kammlõnga osakonna töölise tööhindamisalustes läbi uendused — tunnitöö asendatakse tükitööga, nii et ka need uued töölised, kes enam teenida soovivad, täielikult rahuldatud saaksid. Nüüd ootavad kammlõnga osakonna töölised 1. oktoobrit, mis toob neile kahtlemata üllatusi.

Kui töölisnõukogu käitise esinduse tähelepanu juhtis kammlõnga töölise rasketele sanitaaroludele tööruumes, vastati, et kui kammlõnga osakonnas töötamine naistel on raske, siis asendatakse nad meestöölisega. Kammlõnga töösaalis on näit. temperatuur töö ajal 27° C ja kui selfaktorid töötavad, kuni 80° C. Õhuniiskus on saalis 85—90%. Möödunud talvel olla kõik töölised vähemalt ühe korra haiged olnud.

Kaevandustöölise Ühingu sekretär vahistatud.

18. juulil, päev peale Poola töölise lahku mist Kiviõlist, vahistati Kiviõlis elav Kaevandustöölise Ühingu sekretär E. Plakk ja toimetati ülekuulamise otstarbel Narva. E. Plakki vahistamine toimus Küttejõus Kaevandustöölise Ühingu kohaliku osakonna koosolekul, kus ta pidi esinema referaadiga ühingu tegevusest. E. Plakk oli Kaevandustöölise Ühingu energilisemaid ja innukamaid tegelasi, kelle

teeneks suurel määral ongi Kaevandustöölise Ühingu viimine lühikese ajaga sellisele tasemele, et sellega juba tööandjadki üsnatõiselt peavad arvestama. Vahistamise eel oli Plakkil parajasti käsil „Kaevandustöölise Aastaraamatu“ toimetamine.

Tartu plekksepad algasid palgaolude korraldamist.

Tartu plekksepatöölisest on koondunud Tartu Metallitöölise Ühise ümber üle 80%. Et elukalliduse tõusuga pole vastavalt ühes tõusnud ka töölise tasu, siis plekkseppade sektsioon pööras kirjaliku nõudmisega plekksepatöösturite ühingu poole, et nad tõstaksid töölise palku sisetöödel 40 sendini ja välistöödel 50 sendini tunnis, mis oleks ka töötasu alammääraks, ning palga kindlustuseks sõlmiks ametiühinguga vastava lepingu. Töösturid aga otsustasid palku mitte tõsta, põhjendades seda sellega, et Tartus polegi korralikke plekksepatöölisi, välja arvatud paar meest. Tööandja pidavat olema ees ja taga, muidu rikkuvat töölised veel töögi ära. Samuti on nad igasuguse lepingu sõlmimise vastu.

Selle peale kutsus plekkseppade sektsioon kokku 21. juuniks k. a. oma üldkoosoleku, kus arutusele tuli juhatus poolt koostatud kollektiivlepingu kava ja töötasu alammäärad. Koosolek tunnistas tarvilikuks töötasu tõstmise neil määradel, mis esitatud ettevõtjatele. Ühtlasi koosolek otsustas nõuda töötasu kindlustamiseks kollektiivlepingu sõlmimist.

Et nõudmisi kindlamalt läbi viia, otsustas koosolek sõlmida töölisega tagatislepingu selle kohta, et nad ei läheks palgavõitluse puhul tööse, mille kindlustuseks nad alla kirjutaksid 50-kr. garantiivekslile. Koosolekust osavõtjad kirjutasid kõik nii vekslile kui ka lepingule alla. Et aga kõiki liikmeid ei olnud koosolekule ilmunud, siis otsustati allkirjade kogumist jätkata ja alles siis nõudmistega esineda, kui on allkirju saadud üle 80%.

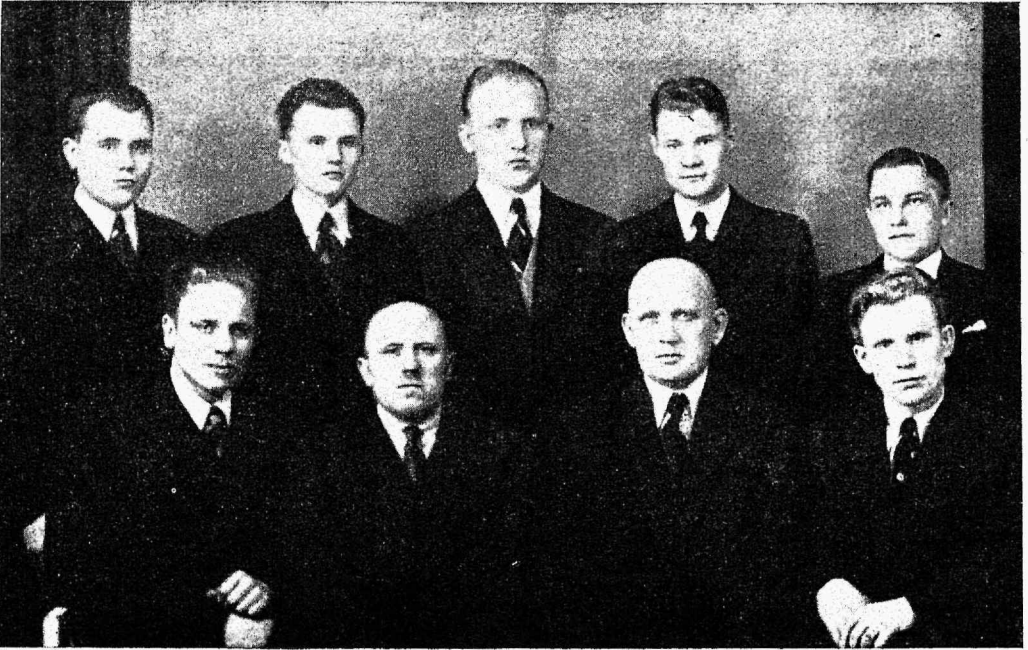
Koosolekul selgitas ametiühingute organisaator A. Pank töötulide korda väikekäitises, eriti nende algatamist, samuti ka võimalusi palgavõitluse läbiviimiseks.

Koosolek oli kõigiti üksmeelne ja asjalik.

A. P.

Tartu rätsepatöölise juubel.

Tartu Rätsepatöölise Ametiühisus korraldas oma 30 aasta tegevuse mälestuseks 20. juunil s. a. juubeli. Juubeliaktus korraldati T. Eesti Käsitöölise Seltsi saalis. Aktuse avas ühingu eimees K. Offrill, andes ühtlasi lühikese ülevaate ühingu tegevusest. Tervitusi öeldi juubilarile sotsiaalmiinstee-riumi esindaja, Tartu linnavalitsuse, Eestimaa Töölisühingute Keskliidu, Tööliskoja, Rätsepatöölise Liidu, Tartu Töölisühispinga, Tartu Rätsepatöösturite ühingu ja paljude ametiühingute esindajate poolt. Tervitustelegramme oli saabunud juubilarile rohkesti nii sise- kui välismaalt. Aktus oli meeletu-rikas ja jättis osavõtjatele kõigiti väga hea

Tartu Rätsepatöölaliste Ametiühisuse juhatus 1937. a.

Istuvad vasakult paremale: V. Arula — sekretär, B. Oinas — laekur, K. Offril — esimees, K. Kukk — esimehe abi; seisavad: A. Vaaks — esimehe abi, K. Keskpalu — sekr. abi, J. Pählapuu — sekr. abi, V. Kotsmann — kassap. abi, E. Soodla — kassap. abi.

meeleolu. Peale aktust korraldati T. Eesti Põllumeeste Seltsi näituse platsil eimelaua ruumes ühine pidulik koosviibimine, kus omavahelises seltsimehelikus jutuaajamises viibiti hülja ööni.

Juubeli puhuks oli Tartu Rätsepatöölaliste Ametiühisus koostanud ka oma 30 aasta tegevuse ülevaate albumi, mis annab kujuka ülevaate mitte ükski Rätsepatöölaliste Ametiühisuse tegevusest, vaid lühidalt kajastab see ka kogu Eesti tööliikumise ajalugu. Album on trükitud väga heale paberile, sisaldab 242 leheküljel üle 50 pildi. Raamatu odavat hinda — kr. 1.50 — arvesse võttes, võib seda soovitada igale tõsisele ametiühinglaslele.

A. P.

Pärnu Töölaliste Ühingu aastapeakoosolek.

30. mail k. a. Pärnu Töölaliste Ühingu pidas oma korraldiku aastapeakoosoleku. Koosoleku juhatajateks valiti August Põltsam ja Robert Peters, kirjatöömehetajateks H. Lusikas ja P. Jaakson.

Tegevusülevaate esitas M. Unt, märkides ära, et ühingu tegevus on 1936/37. a. näidanud väga suurt tõusu. Töölised pea kõigilt tööaladelt, kellel ei olnud senini oma ametiühinguid, on nüüd koondunud Pärnu Töölaliste Ühingu ümber, koondudes seal vastavate töö-

alade sektiioonidesse. Sektsioonid on ära teinud tänuväärse töö töölaliste elujärje parandamiseks just palgaolude parandamisega. Selleks on läbi viidud Töölisühingu ja tema sektiioonide kaasabil ja otsesel juhtimisel terve rida palgavõitlusi, mis on annud häid tulemusi. Pea kõik palgavõitlused on lõppenud töölaliste võiduga. Sealjuures tuleb mainida ainult ühte asjaolu, ja nimelt seda, et palgavõitluste puhul esitatud kollektiivlepingut ei ole arutusele võtnud töötulide lahendamise komisjon, ning kuna streigid keelatud, siis ei ole tööliiskond saanud vabalt läbi suruda kollektiivlepinguid.

Ülevaate saamiseks tööoludest ja palkadest käitistes ning seisukohtade avaldamiseks uute sotsiaalseaduste kohta, samuti ka organiseerimise ja ametiühingute tegevuse korraldamiseks, on korraldatud pea iga kuu käitistevanemate ja ametiühingute esindajate koosolekuid. Need koosolekud on häid tagajärgi annud üldise töölaliste organiseerimise läbiviimiseks ning tõukeks olnud ka teistes käitistes, kus senini puudusid käitistevanemad, nende valimiste läbiviimiseks. Paljudi paheid, mis käitistes ette tulevad, on neil koosolekudel käsitamist leidnud ning mõnigi neist, tänu Töölisühingu kaasabile, on liikvideeritud. Peale käitistevanemate koosolekute on korraldatud terve rida loenguid. Lektoreiks on olnud 4. jsk. tööinspektor, E. Töölaliste Haridusliidu tegelased, E. T. Keskliidu ja Tööliskoja inimesed ning ka palju teisi tööliikumise tegelasi, kes on spetsialiseeru-

itud teatud küsimustes, mis käsivad töölislükumist vabaametühingute kaudu.

Kassaaruanne näitab läbikäiku tuude osas kr. 8414.55, kulude osas kr. 8314.55, ülejääk kr. 100. Sarnane suur kassaläbikäik on tingitud sellest, et ühing korraldas oma liikmete ühist puude ja lihasaaduste ostu, mis suurendas tugevasti üldist ühingu rahalist läbikäiku. Ühingu üldine varanduslik seis on kr. 9478.79. Ühingu 1937/38. a. eelarve võeti vastu tuludekuludega kr. 3385. Eelarve vastuvõtmisel avaldati soovi, et ühingu juurde loodaks toetus-kassa.

Juhatusse valiti kõik seksioonide poolt ettepanud esindajad ja väljaspoolt M. Unt. Juhatus on järgmise koosseisuga: J. Lage, M. Tamm, R. Peters, J. Käärma, A. Elend, J. Väljak, S. Jaanus, F. Tamm, J. Tamme, A. Põltsam ja M. Unt. Revisjonikomisjoni valiti: M. Raide, N. Kurrut, K. Vinter ja A. Preis. Raamatukogutoimkonda valiti: L. Pirsko, R. Peters, H. Pöder, J. Arder, N. Toomela. E. T. Keskliidu nõukokku valiti: R. Peters, M. Unt, J. Lage ja A. Elend. Koosolekul valiti ka E. T. Keskliidu kongressi saadikud

Ühe päevakorrapunktina oli Eesti Tööliste Haridusliidu liikmeks astumise küsimus, mis otsustati jaatavalt. Vastavalt sellele otsusele valiti ka esitajad E. T. Haridusliidu tööst osavõtmiseks.

M. U.

Pärnu ja Sindi käitisvanemate ja ametiühingute esindajate koosolek.

Pühapäeval, 4. juulil k. a. Pärnu ja Sindi käitisvanemad ning ametiühingute tegelased pidasid oma järjekorralist koosolekut.

Kapten A. Gustavson oma referaadis andis põhjaliku ülevaate sotsiaalseadusandluse arengust välismaal kui ka meil Eestis. Referent oma ülevaates näitas ära, kuidas on arenenud sotsiaalseadusandlus ning millised seadused on maksmata pandud viimasel ajal meil kui ka mujal riikides. Suuremas osas riikides on juba ammu maksmata pandud vanaduse, invaliidsuse ja järelejäänute kindlustus, üheded laiemas ulatuses, teistes riikides, kuid selle seaduse häid tulemusi kasutavad väga paljude riikide vanad, invaliidid ja järelejäänute perekonnad.

Referaadile järgnesid elavad läbirääkimised. Pea kõik sõnavõtjad oma sõnavõttudes toonitavad vanaduse, invaliidsuse ja mahajäänute kindlustamise kiiret maksmapanemist.

Referaadile järgnenud läbirääkimiste lõppedes käitisvanemad ja usaldusmehed esinesid ülevaatega töö- ja palgaaludest töökohtadel.

Aruannetele järgneb Eestimaa Tööliühingute Keskliidu instruktor J. Jalaja referaat: „Tööliste elujärje ja palgaolude parandamine ametiühingute kaudu“. Referent mainib, et kõik saavutused, mis viimasel ajal töölistel on olnud kas palga või töötingimuste parandamisel, on ikka ja alati olnud ametiühingute algatus ning sellepärast tööliiskond peab koonduma viimsele oma ametiühingutesse, et kätte võita veel paremaid palga- ja töötingimusi ning läbi suruma kollektiivlepinguid.

Lõpuks võeti vastu järgmised resolutsioonid:

1. Pärnu käitisvanemate ja ametiühingute esindajate koosolek 4. juulil k. a. konstateerib, et ammu lubatud vanaduse-, invaliidsuse ja järelejäänute kindlustamise elluviimises pole märgata mingit edu ja teeb Pärnu Tööliste Ühingu juhatusel ülesandeks pöörduda sotsiaalministri poole ettepanekuga kiirendada selle kindlustamise maksmapanemist kõige laiemas ulatuses, kus kindlustuse alla peaks kuuluma kõik töötavad rahvakihid.

2. Vanaduse, invaliidsuse ja mahajäänute kindlustus maksmata panna käsitöölise kohta ning nende töölistepoolne kindlustusfondi maks määrata käsitöölisele käsitöökoja heaks võetava maksu asemele.

3. Ära kuulandud sm. A. Gustavsoni ettekande vanaduse, invaliidsuse ja järelejäänute kindlustamise kohta ja arvesse võttes, et seda küsimust tööliiskond on paljudel korradel käsitanud ja et selle teokssaamiseks tuleb tööliiskonnal enesel kaasa aidata, peab tänane koosolek tarvilikuks, et Pärnu Tööliste Ühingu juurde asutataks sotsiaalpoliitiline toimkond, nii kui seda on Tööliiskojal ja Tallinnas ametiühingutel, kes käsitaks maksuvaid ja maksmata panna kavandatavaid sotsiaalseadusi ning aitaks kaasa nende seaduste mõtte propageerimisel laiemates rahvahulkades.

4. Koosolek konstateerib, et Tööliiskojade poolt pole seni teostatud lubatud juriidilist nõuannet kohtadel, ehk küll selleks ammugi on lubadused antud ja läbirääkimisi juristidega peetud, kes saaks nõuandjaks, kuid nõuandjaid ei ole ametisse määratud.

Koosolek teeb ülesandeks Pärnu Tööliste Ühingu juhatusel kiire korras samme astuda Tööliiskojade ees, et juriidilised nõuandjad saaksid ära määratud.

AMETIÜHINGLASED JA TÖÖLISVANEMAD, saatke „TÖÖLISTE HÄÄLELE“ kirjeldusi oma töökohtadest, palga- ja töötingimustest, ametiühingute ja tööliisnõukogude tegevusest, tööliiskosolekutest ja seal vastuvõetud otsustest, palga- ja töötülidest ning üldse kõigest, mis puutub tööliste ellu!

---

5. Koosolek peab tarvilikuks, et igas töökohas luuakse ametiühingute usaldusvõrke, mille kaudu edukamalt läbi viia organiseerimist, töö- ja palgaolude parandamist.

M. U.

Organiseerimisnädal Pärnu saeveski ja platsitöölistel.

Pärnu Tööliste Ühingu saeveski ja platsitööliste sektsioon avas oma organiseerimisnädala sektsiooni erakorralise peakoosolekuga 11. juulil Tööliiskodus. Päevakorras oli üle vaade tööoludest käitistes, töövõimaluste loomine järgmiseks tööhoojaks, E. T. Keskliidu instruktor J. Jalaja referaat ja muid küsimusi.

Koosolekul käsitati kõiki päevakorras olevaid küsimusi põhjalikult. Eriti huvitatud oldi töövõimaluste ja tulevase tööhooja palkade küsimusest. Koosolek otsustas juba aegsasti samme astuda selleks, et töövõimalused tuleval tööhoojal oleksid samad mis käesoleval aastal ning samuti leiti tarvilikuks, et palgaja tööolude parandamise küsimus leiaks lahendamist juba varakult, see on enne tööhooja algust.

Peale selle peeti tarvilikuks läbi viia kõigis suuremates käitistes töölise üldkogu koosolekud, kus selgitada organiseerimise vajadust ametiühingusse.

Organiseerimisnädal otsustati läbi viia 11.—18. juulini ning selleks paluda käitistesse kõnelema Keskliidu instruktor J. Jalaja.

Kõik suuremad saeveskid korraldasid 11.—18. juulini oma käitistes töölise üldkogu koosolekud, kust osavõtt oli rohke. Uute liigete värbimine ametiühingusse läks jõudsalt ning saeveski ja platsitöölise sektsiooni liikmete arv tõusis selle tõttu märgatavalt.

M. U.

Pärnu Töölise Ühingu mööbelseppade sektsiooni koosolek.

11. juulil k. a. mööbelseppade sektsioon pidas oma aasta-peakoosolekut. Koosolekut juhatas R. Kõõsel, protokollis P. Šmidt.

Kasaaruanne näitab tulusid kr. 41.05 ja kulusid kr 37.65.

Tegevus on üldiselt olnud tagasihoidlik, mis on tingitud peamiselt sellest, et töölised töötavad väikekäitistes, kus peremehe surve on palju suurem kui suurkäitistes ning töölt vaalandamise võimalus seega alati olemas suuremal määral kui kuski mujal.

Liikmemaks 1937/38. a. otsustati määrata kr. 3 aastast. Juhatus valiti 5-liikmeline järgmises koosseisus: O. Vitsur, E. Karjus, N. Toomela, P. Šmidt ja A. Tuhk. Revisjonikomisjoni valiti: R. Kõõsel, O. Helemae ja A. Tiisler.

Koosolek otsustas asuda palgaolude parandamisele, milleks tehti juhatusel ülesandeks kiires korras selle asja juurde asuda.

M. U.

Pärnu Nahatöölise Ühingu ja Pärnu Töölise Ühingu Nahaparkijate Sektsioon ühinevad.

Pärnu Töölise Ühingu Nahaparkijate Sektsiooni erakorralisel peakoosolekul, ära kuulates A. Elendi ettekannet ühinemise vajaduse kohta Pärnu Nahatöölise Ühinguga põhjustel, et nahaparkijad üle kogu Eesti, kus nad organiseeritud, kuuluvad nahatöölise ühingusse ning ühes sellega ka üleriiklikku nahatöölise liitu, mille tõttu neil on palju paremini palga- ja tööolude parandamiseks, otsustati ühel häälel ühineda Pärnu Nahatöölise Ühinguga. Samuti koosolek otsustas tõsta liikmemaksu liigetel kr. 0.50 peale kuus, et oleks võimalus alus panna toetusfondi kassale. Liikmemaksu kõrgendamine võeti ühel häälel vastu.

Ühinemine toimub k. a. augustikuu alguks.

M. U.

Suur tõus Pärnu Töölise Ühingu avaliku raamatukogu tegevuses.

1936/37. tegevusaasta näitab ühingu raamatukogus tugevat tõusu.

Raamatute arv on aruandeaasta lõpuks tõusnud 2700 peale. Tegevusaasta kestel on juurde muretsetud 407 raamatut, kustutatud nimekirjadest on 60 raamatut. Keele järgi on kogus raamatuid: eestikeelseid 1852, saksakeelseid — 233, venekeelseid — 3385, muukeelseid — 230. Raamatuid võeti lugemiseks aasta kestel 8901.

Üldkulu raamatukogu peale oli kr. 910.81. Tulud: Pärnu linnalt kr. 100, haridusministeeriumilt kr. 50, riigivanemalt kr. 200, P. Töölise Ühingult kr. 293.91, lugemistasu kr. 215, trahvirahasid kr. 22.05, lugemiskaardi kr. 14.35, tagasitoomata raamatute eest kr. 15.50.

M. U.

Viljandi töölisiikumise 20 aasta juubel.

Viljandi töölisiikumise 20. aastapäeva tähistamiseks korraldas Viljandi töölisiühing 18. juulil k. a. Viljandis suvepeo.

Avasõna ütles ühingu esimees P. Pui, millele järgnesid tervitused E. T. Keskliidu, Tartu Töölisiühingute Keskliidu ja teiste ametiühingute esindajailt. Tervitajaid suusõnal ja telegraafi teel oli paarikümne ümber. Iseäranis aktiivselt võttis juubelpäeva tähistamiseks peetud pidust osa Tartu tööliiskond, kes oli kohale sõitnud kahe autobusega.

Peale tervituste kanti ühingu mäitetrupi poolt ette kaaks näidendit, millele järgnesid orkestri ettekanded ja muud lõbustused.

Pidu, mis algas kell 15, kestis kuni hilisõhtuni.

V. M.

Viljandi tööliskond hädas vangidega.

Viljandi Töölisühing pidas 4. juulil oma üldkoosolekul juba arutatud vangide töö oli osavõtjate poolest väiksearvuline.

Esimese päevakorrapunktina oli ehitustöölise konverentsi aruanne, mille ette kandis A. Pank Tartust. Kuulanud konverentsi aruande, avaldas koosolek rahulolemist tehtud tööga.

Teiseks tutvustas Tööliskoja esimees J. Kurvits koosolijaid Tööliskoja senise tegevusega ja rõhutas tiheda kontakti tarvidust Tööliskoja ja tööliskonna vahel.

Kolmandaks oli vangide töötajate kasutamise küsimus. Viljandi Töölisühing on oma üldkoosolekutel juba arutanud vangide töö küsimust ja märgukirjad saatnud vangimajade peavalitsuse direktorile, mille tõttu ka vangimajade peavalitsuse direktor keelas Viljandis era-ehitustöödel vangide töötajate kasutamist. Kuid kõigest sellest ei näi hoolivat Viljandi vangimaja ülem. Peale vangimajade peavalitsuse direktori keeldu on Viljandi vanglast saadetud vange välja tööle ehituse jaoks betoonkive valmistama ja isegi ühes saeveskis on töölised asendatud vangidega. Et Viljandi tööliskond säärase asjaga leppida ei saa, otsustati kõigi abinõudega selle vastu välja astuda, et vangide töötajate kasutamine ära keelataks, eriti veel käitises, kus on alaline töö.

V. M.

Kuidas töolistest kergesti võivad saada töösturid.

Teatavasti osa ärksamaid Mustla töölise soovisid enestele asutada töölisühingut. Et aga töölisühingu asutamine aegaviitev ja lähemal ajal töölisühingute põhikirjad tulevad võib-olla ümberregistreerimisele, siis astusid nad Viljandi töölisühingu liikmeks ja soovisid Mustlale asutada Viljandi töölisühingu sektiooni. Sektiooni avakoosolek oli ette nähtud 9. mail. Et aga Viljandi töölisühingu põhikirjas puudub osakondade avamise kohta vastav paragrahv ja kohalik prefektuur leidis Mustla sektiooni olevat osakonna, siis keelati koosoleku pidamine ära.

Et asi juba liikuma oli pandud ja et asjaga edasi jõuda, sõitsid mõned Mustla töölised Viljandisse, et näpunäiteid saada iseisva ühingu loomiseks. Juhuslikult aga, asja teadmatuse tõttu, sattusid nad nõu küsima Viljandi töösturite ühingu sekretäri juure. Et asja algatajad suuremas enamuses on ehitustöölised tegutsevad töölised ja alevi olude kohaselt tuleb ehitustöölisel tihti tegetseada ka töövõtjana, sest puuduvad suuremad tööandjad, kes pidevalt peaksid ehitustöölisi, siis tuleb enamajuhitudel tööd võttes ka omale kaastöölisi hankida, olgugi et tihti saavad nii töövõtja kui ka kaastööline võrdset tasu tööandjalt tunni või päeviti, pidas töösturite sekretär neid tööstureiks ja selle-

kohaselt soovitas neil asutada mitte töölise vaid töösturite ühing, lubades oma lahket kaasabi põhikirja koostamisel. Töölised olid siiski asjas kahelnud ja lubanud asja veel kaaluda.

Pühapäeval, 23. mail viibis Mustlal Lõuna-Eesti ametiühingute organisator A. Pank, kes asjast huvitatutele selgitas töölise ja töösturite ühingu erinevusi ja et algatajad tõsiselt soovisid töölise ühingu, siis vaadati läbi A. Panga poolt koostatud töölisühingute põhikirja kavand, mis üldiselt häaks kiideti ja mõne oludekohase parandusega lähemal päeval kinnitamisele saadetakse.

Et selliseid juhtumisi ka mujal on olnud, kus töölised teadmatuse tõttu on omale saanud töösturite ühingu, siis peaksid töölised kohtadel, kus puudub senini töölisühing, alati tõsiselt ja põhjalikult kaaluma, mida nad tahavad ja milline ühing see on, mida nad registreerida kavatsevad, muidu võib edaspidigi tulla selliseid juhtumisi ja vastolusid.

Muide, Mustla töölise olukord pole veel kõige pahem, võrreldes teiste samalaadsete kohtadega. Ehitustöölised saavad tasu isegi vähe enam kui mõnes linnas ja tööd jätkub. Ka on töölised mõnedki küsimused suutnud ühiselt lahendada oma kasuks, ja seda ilma korraliku ühingu. On loota, et kui ühingu juhtimisel süveneb töliste üksmeel veelgi, kujuneb töölisühingu tegevus Mustlal tagajärjerrikkaks.

A. P.

Võru vorstitöölised oma tööolusid korraldamas.

Võrus on 20 vorsti- ja lihatöölise ümber, kelle tööolud senini jätsid palju soovida. Käesoleval kevadel aga mõned ärksamad töölised esinesid nõudmise ületunni-töötasu asjus tööandja vastu. Asi läks otsaga tööinspektori kätte, kes suutis asja ilma kohtuta lahendada nii, et tööandjal tuli ületundide tasu arvel töölisele maksta 170 krooni. Peale selle tahavad mõned teisedki töölised esineda ületunnitasa nõudmisega. Selle tagajärjel tööandjad ei julge töölisi enam sundida tegema ületunde ja töölised töötavad nüüd endise 10—14 tunni asemel normaalselt 8 tundi. Peale selle töölised ise, vabanedes tööst, käivad kontrollimas teisi tööstusi, kas seal mitte ei tehta ületunde, ja kui seda tehakse, siis kutsuvad töölised töölt ära.

Kuid seda ei suudeta kaua ilma ametiühinguta teha, sellepärast on hädatarvilik ametiühingu loomine Võrru, sest ka teiste töölise tööolud ja palgatingimused tahavad Võrus parandada. Näiteks makstakse Võrus ehitustöölised puutöölisele tunnis 20—25 senti, kuna samad töölised Viljandis saavad tunnis 40 senti. Ka nahavabriku töölise töötasu on tuntavalt madalam kui teistes linnades, nim. kõige kõrgem tunnitasa on meesl 23 senti.

Rändur.

Iga teadlik tööline loeb „Töölise Hääl“!

Välismaine ringvaade.

23. rahvusvaheline töökongress.

3.—23. juunini peeti Genfis 23. rahvusvahelise töökongressi, millest võtsid osa 51 riiki 175 hääleõigusliku delegaadiga.

Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (RTO) liikmeteks on peale Saksamaa ja mõne väike-riigi kõik maailma riigid, vaatamata sellele, kas nad kuuluvad Rahvasteliitu, mille osana RTO töötab, või mitte. Seega RTO moodustab ühe laialulatuslikuma organisatsiooni, mille tööst kogu kultuurne maailm osa võtab.

RTO tähtsaima organi — kongressi — peamiseks ülesandeks on konventsioonikavade väljatöötamine. Kui mõni riik teatab, et ta ühineb konventsioonikavaga (või „ratifitseerib“ selle), siis on ta sellega sõlminud rahvusvahelise lepingu, konventsioonikavast on saanud konventsioon. See on riigile nagu iga rahvusvaheline leping kohuslik ja ühepoolset peaaegu muutmatu. 10 aasta pärast võib arvesse tulla alles ülesütlemine. Juhul, kui mõni riik ei täida konventsiooni, võidakse määrata teise riigi või oma riigi töölisorganisatsiooni nõudel uurimiskomisjon ja hiljem minna kuni majanduslikkude sanktsioonideni.

Kongressile saadab iga riik 4 esindajat, kelledest 2 esindab valitsust, 1 töölisi ja 1 tööandjaid. Viimased peab valitsus nimetama kokkuleppel vastavate mõõduandvamate kutseühingutega. Rahvusvaheline Ametiühingute Liit protestis seekordsel kongressil Austria, Kreeka, Bulgaaria, Läti ja Leedu; Eesti Ehitus- ja Puutööliste Ametiühing Eesti, kristlikud ametiühingud Vene ja Franco-Hispaania Hispaania töölisesindajate mandaatide vastu. Nagu tavaliselt, tunnustati siiski kõik mandaadid õigeteks.

Osa möödunud kongressi päevakorras seisvatest küsimustest olid sellised, mis püsivad iga kongressi päevakorras või esinevad seal perioodiliselt, nagu: direktori aastaaruanne, ülevaade kolme konventsiooni kümneaastase täitmise kohta, ühe konventsiooni viieaastase ülevaade, administratiivnõukogu liikmete valimine jne. Teiseks võeti vastu uusi konventsioonikavu, nimelt: 40-tunnise tööpäeva kohta tekstiiltööstuses, kaitseabinõude kohta ehitustööstuses ja muudeti 1919. ja 1920. a. minimaalvanuse konventsioone. Võeti vastu rekommendatsioon avalike tööde kohta ja resolutsioone. Tarvilikku ⅔ häälteenamust ei saavutanud aga ettepanud kavad 40-tunnise tööpäeva konventsioonikavaks keemia- ja trükitööstuses.

Direktori aruanne.

Kongressi huvitavamaks osaks oli kahtlemata Tööstuse direktori aruanne. See saadetakse juba varemalt riikidele kätte, nii et kongressist võib asuda otsekohe läbirääkimistele, mis seekord terveni nädal otsa kestsid. Iga sõnavõtja kasutab juhust ja annab ka oma riigist lühikese ülevaate.

Umbes 100-leheküljelises teoses analüüsib

Tööstuse praegune direktor Harold Butler maailmamajanduse ja sotsiaalpoliitilist arengut, teeb järeldusi ja mainib majanduskriisi tõttu omatud õpetusi ja kogemusi ning vaatleb RTO etu ja ligemaid päevaaülesandeid.

Maailmamajandus.

Maailmamajanduse arengut iseloomustab enne kõike suur tõus tööstusproduktioonis, mis kaugelt ületab kriisitaseme ja juba 10% võrra ületab ennekriisiaegse 1929. a. taseme (ilma Veneta jääb siiski veidi alla — 95,6%). Maades nagu Vene, Jaapan, Rootsi, Inglise jt. on produktioon kaugelt suurem 1929. a. tasemest, kuna aga teistes maades ta jääb sellesist siiski allapoole. Igalpool on aga produktioon, võrreldes endiste aastatega, tõusnud. Kahtlemata on see areng rohkem valituste positiivsete abinõude tarvituselevõtmise kui majanduse enese kohanemise teene.

Ometi pole see oodatud „normaalsetele oludele“ tagasispööramine. Tööpuudus on küll vähenenud, kuid vastupidiselt tööstusproduktioonile, pole ta saavutanud ennekriisiaegset taset, vaid on ikkagi veel sellesist suurem.

Veel kurvem on lugu maailmakaubandusega, mis koguselt on 10—15% vähem 1929. a. tasemest, kullaväärtuselt aga moodustab vaid 40% 1929. a. tasemest. Abinõud, millega elustati majandust, olid siseriikliku loomuga. Kõrged tollid, kontingendid ja ebakindlad valuutaoalud, mille kõrvaldamisega oleks võinud maailmakaubandust tõsta, nõuavad aga internatsionaalset koostööd.

Erilise tähelepanu tõmbab endale relvastamise määratu kasv kõigil mail. Need kulutused kannab kogu rahvas maksude või muul kujul rahva heaolu arvel, elatistaset vähendades.

Majanduskriisi ajal võib relvastumine nagu iga riigi arvel tehtav töö mõjuda majandusele elustavalt. Muidugi ka siingi relvastus ei loo kasutatavaid väärtusi. Hoopis kahjulikum aga on relvastuse mõju algalval majanduslikul tõusuaajal. Siin võtab relvastumine kasulike tootmisaladega võisteldes neilt tooraineid ja sihib algava tõusu relvastuse radadele. President Roosevelt arvates niisugune relvastuse abil töömahu suurendamine on pettepill, mis ei loo tarvitusesmeid rahva heaoluks; rahvad, kes sellises hullumeelsuses süüdi on, lähenevad paratamatult päevale, kus nad kas mõrtsukaliku relva naabri ees pööravad või nende haige majandus vajub kokku.

Kriisi õpetused.

A. Tööpuudus.

Enne suurt kriisi oli üldine vaade, et iga inimene võib leida tööd, kui ta aga ise tahab. Riigi vahelise seagamis loeti majanduslikuks kuriteoks ja nõudmis-pakkumisseaduse rikkumiseks, mis ainuüksi ise pidi majanduselu reguleerima.

1932. a., kui maailmas oli 30 miljonit töö-

tut, perekondadega kokku 100 miljonit inimest, hakati vaatama teistsuguse pilguga töötute küsimusele. Töötaolu vastu kindlustamine, mis enne kriisi vähestes riiges oli teostatud, laienes paljudele riikidele. Töötute toetamine, ükskõik millise meetodiga, ei oma mitte ainult inimlikku, poliitilist ega rahvuslikku tähtsust, vaid sellel on ka suur tähtsus majanduse elustamiseks.

B. Sotsiaalkindlustus.

Kriisiajal oli sotsiaalkindlustusel ületada suuri raskusi. Liikmemaksumaksjad vähenesid toetustvajavate arvu kasvamisega. Kuigi oldi sunnitud sageli toetussummasid vähendada ajal, kui neid kõige hädalisemalt vajati, siiski üldiselt sotsiaalkindlustus ei nõrgenenud kriisi ajal, vaid koguni karastus.

Peale kriisi on sotsiaalkindlustus tugevalt arenenud. Ookeanitagustes maades, kus enne üldse sotsiaalkindlustust ei tuntud, on ellu viidud mitmekülgne kindlustus. Euroopas peaaegu igas riigis on parandatud seniseid seadusi ja võetud uusi sotsiaalkindlustuse alasiid juure.

C. Palgapoliitika.

Kriis on hävitanud vana õpetuse, mille järgi palgaalandusega võidavat kriisi pehendada. Kuna modernses majanduses produktioonikuludest tööpalk, võrreldes hoonetele ja masinatele langeva osaga, võrdlemisi väikese osa moodustab, siis tööpalka alandamine ei too kaasa ka nimetamisväärtset hinnalangust.

Seadusandluses on märkida minimaalpalgade määramist paljude maades (Bulgaaria, Boliivia, Guatemala jt.). Teistes maades võib valitsus mõnes kollektiivlepingus ettenähtud minimaalpalku üldiselt maksuma panna. Perekonnaabirahade maksmine, kui üks palgakõrgenduse meetod, on leidnud vastuvõttu paljudes riiges.

D. Tööaeg.

Kui varematel aegadel võistlusvõime säilitamiseks kriisi ajal püüti tööaega pikendada, siis möödunud kriisi ajal puhkes võimas tööaja lühendamise aktsioon. Ametiühingud võitlesid 70 aastat, kuni saavutasid 8-tunnise tööpäeva. Tööviljakuse suurenemisel ja tööpuuduse survel asuti aga kriisi ajal 40-tunnise töönädala teostamisele. Abinõu, mis siis oli mõeldud kriisi vastu võitlemiseks, on nüüd kõrgekonnajunktuuri ajal alatiseks ja normaalseks tööajaks tunnustatud.

Ameerika ühendriiges, kus 40-tunnise töönädala seadus tunnustati kõrgema kohtu poolt põhiseadusevastaseks, maksab ta praktiliselt ometi, mõnedes tööstustes koguni veel vähem. Itaalias kehtib samuti 40-tunnine töönädal, kuigi erandid on tehtud sõjatööstusele, kus 60-tunnine nädal. 1936. a. suvel algas Prantsusmaal ja Uuel-Meremaal tugev sotsiaalkindlustus seadusandlus, mis 40-tunnise töönädala üldiselt maksuma pani. Venes maksab 7-tunnine tööpäev ja iga kuues päev on vaba.

Üldine palgaline puhkus kehtib 22 riigis ja 16 riigis (ms. ka Eesti) on teatud töölisgruppide kohta maksvusel. 1936. a. 20. töökonverentsil vastu võetud konventsioonikava näeb ette küll ainult 6-päevase puhkuse, kuid enamikus riiges on see palju pikem.

Rahvusvaheline Tööorganisatsioon.

Kriis on aina kasvatanud Rahvusvahelist Tööorganisatsiooni (RTO). Eelmisel aastal peeti meresõidu töötingimuste üle erikonverents, mille konventsioonikava tähtsamateks nõueteks olid kolme vahetuse läbiviimine laevadel, merimeeste haiguskindlustus, palgaline puhkus jne. 1936. aastal ratifitseeriti 50 konventsiooni, kuid kuni 15. märtsini 1937. samuti 50, mis näitab tõusvat arengut. Ratifitseerimise eesotsas on Hispaania, kellele järgneb Inglismaa. Hiljuti väga elavalt ajanud Prantsuse seadusandluselt on loota rohkelt ratifitseerimisi.

Mais peeti Viinis tööinspektsiooni käsitlev Ida-Euroopa konverents, kus ka Eesti oli esindatud (Töökaitse ja sotsiaalkindlustuse osakonna direktor J. Sonin ja 1. jsk. tööinspektor J. Koppel).

Märkides suurt tööd, mis möödunud aastal tehti töökonverentsidel, erikonverentsidel ja tööbüroos, asub direktor vaatlema tänapäeva päevaküsimusi:

Riigi osavõtt majanduselust.

Järjest kindlamaks kujuneb vaade, et riigi osavõtt majanduselu juhtimisest kujuneb püsivaks nähteks ega piirdu ainult kriisiajaga. See on aluseks uuele majanduspoliitikale. Varemalt oli mõõduandev ainult nõudmispakkumisseadus, siis kontrollisid eratrastid hindu, kuid nüüd teeb seda ka riik. Riiklikku vahelesegamise määr ja ulatus on muidugi väga erinev üksikutes riiges. Ka ei olda veel selgusel, millised meetodid on seks kõige sobivamad.

Autarkia.

Kriisist peale on pea iga riik muutnud end ja ise muutunud majanduslikult iseseisvamaks. Kui näiteks agraarriigid leidsid, et nende saaduste eest makseti väga madalaid hindu või olid nad kontingentidega ja tollidega piiratud, siis ei jäänud neile muud üle, kui asuda valmistama ise tööstussaadusi. Tööstusmaad tegid muidugi vastupidist ja tööstuse asemel pidid arendama põllumajandust. Näiteks Jaapan ja Vene, kes 30 a. eest olid puhtalt agraarriigid, on nüüd esimeste tööstusmaade ridadesse astunud. Venes produktiooni-vahendite valmistamine on 1927. a. alates viiekordistunud, Jaapanis kahekordistunud. Vene väliskaubandus on aga vähenenud ja on väärtuselt isegi šveitsi omast vähem. Kui oma riigis produktioon tuleb sama odav ja häa kui välismaalt sisseveetavad kaubad, siis pole midagi ette heita säärasele poliitikale.

Saksmaal võeti 1936. a. neliaastaku-kava vastu, mis pidi teda välismaast toorainete ja

vajalike tarbeainete suhtes rippumatuks tegema. Vastavad võimud ei eita, et selle plaani teostamine nõuab rahvalt raskeid ohvreid, ei võimalda palgatase tõusu jne. Ka ei salata selle plaani otstarvet („kahurid või asemele!“).

Kriisi ärahoidmine.

Rootsi rahaminister dr. Wigforss märgib päris öieti, et kriis ja kõrgkonjunktuur on mõlemad õnnetuseks, peab püüdma normaalsele olukorrale, kus kõik produktiivsed jõud on rakendatud töösse. Kuna karta on lähenevat kriisi, siis juba nüüd räägitakse selle vastu võitlemisest ja selle ärahoidmisest. Kahjuks tegutsetakse ses suunas vähe. Peaks võideldama üleliigse spekulatsiooni, kõrgete hindade ja elumaksumuse vastu, mis on eelmänguks liginevale kriisile. Inglismaal ja Ühendriiges juba ei lubatagi pankadele anda ülemäära krediite.

Läbirääkimised.

Nagu juba ülal mainitud, peeti direktori aruande puhul nädal aega läbirääkimisi, kus 73 saadikut sõna võttis. Esitame neist ainult mõne üldtähtsust omava küsimuse, kuna suurem osa kõnedest sisaldasid seletusi ja kiitusavaldusi direktori aruandele või kirjeldasid oma maa seadusandluse arengut sotsiaalalal.

Jugoslaavia töölisesindaja Krekitš tõstis esile koalitsiooni- ehk ühinemisevabaduse küsimuse. Paljudes riiges on tööliste organiseerimisvabadus kaotatud ja paljudes neis riiges, kes end ka demokraatlikeks peavad, on see suuresti kiitsendatud. RTO on rajatud kolmepoolsele esindusele: riigi, tööandjate ja tööliste. See eeldab aga, et viimastel oleks vastavad organisatsioonid, keda juhivad ainult need, kelle esindajateks nad on. Jaapani tööliste esindaja nõudis organiseerimisvabaduse küsimuse võtmist arutusele kõige lähemal ajal. Ka teised kõnelejad rõhutasid küsimuse tähtsust. Direktor vaidluste lõpul märkis samuti, et kutseühingute ühinemisevabadus on RTO üks fundamentaalseid põhimõtteid. Kuid RTO-l pole võimu vahelesegamiseks, vaid võib ainult konstateerida olukorda. Läbirääkimistel Austria töölisesindaja, kelle vastu esitati protest, väitis, et neil on ju organiseerimisvabadus, sest olemasolevasse ainsasse organisatsiooni võib igalüks vabalt liikmeks astuda või mitte. Mujal organiseerimisvabaduse all mõeldakse aga veidi rohkemat, peab olema vabadus ka organisatsiooni asutada ja mis peasi — seda juhtida võima.

Õige suurt tähelepanu juhiti ka „sotsiaalse dumpingu“ probleemidele. Probleem seisab selles, et maailmaturul teevad need riigid, kus sotsiaalsed olud on kehavad ja palgad väikesed, „kõlvatut võistlust“ neile riigile, kus sotsiaalne olukord ja palgatingimused on hääd. Ühisriikide valitsuse esindaja rõhutas selle küsimuse tähtsust. Eriti märkis ta aga sõjahädaohtu ja relativistumise palavikku. Üle 8 miljoni mehe

olla alatiselt püssi all, kuid lugematu hulk töötab sõjatööstuses ja sõdureile tarbeaineid valmistades. Maile, kus palgad on väikesed, peaks tooma RTO abi. Prantsuse ametiühingute juht J o u h a u x väljendas otsukoheselt, et nemad ei või lubada, kui riigid, kus tööliste palga- ja elutingimused on halvad, teeksid nende suhtes „sotsiaalsed dumpingu“; olgu sise- või välisurul. Tema arvates samuti polla võimalik majanduslik paranemine kestva nähtena ilma palgaolude parandamiseta. Prantsuse sotsiaalsed reformid pole viinud katastroofini, vaid majanduslikule tõusule.

Hiina tööliste esindaja juhtis tähelepanu ebaõigele olukorrale Hiinas, kus välismaalaste vabrikute kohta Hiina valitsusel pole õigus oma töökaitseseadusi maksuma panna. Välismaalaste kaitstis maksab aga 11-tunnine tööpäev. Hiina valitsus ei saa seetõttu ka hiinlastele kuuluvates tehastes panna maksuma paremaid seadusi, kuna need muidu poleksid võistlusvõimsed. Pääle üks imperiaalistlik riik (mõeldud on Jaapan) kaitseb salavedu, mis moodustab kolmandiku sisseveost. Kõik see tõrjub Hiina turult seaduslikus korras sisseveetavad Euroopa kaubad ja on takistuseks kogu ilmas parema sotsiaalse olukorra maksmapanekuks, sest kapital otsib ja põgeneb sinna, kus tööjõud kõige nõrgemalt kaitstud.

Mis puutub üksikute riikide sotsiaalse seadusandluse, töö- ja elutingimuste arengusse, siis igal pool võib märkida edu, ainult üksikutes riikides (Saksa j.t.) on areng vastupidine. Viimasel ajal on otse imestavalt kiire ja tugeva sotsiaalse arenguga Prantsusmaa ja Uus-Meremaa. Ameerika Ühisriigid jätkavad samuti juba mõne aasta eest alatud sotsiaalseid reforme. Endiselt püsivad kõrge sotsiaalse arenguga Skandinaavia riigid. Nõukogude Vene ja Hispaania on sotsiaalse seadusandluse suhtes samuti esirinnas sammujad, kuid vaatamata palgatõusule, ei ole nad veel saavutanud Skandinaavia ja Ameerika Ühisriikide palgataset. Viimasele loodavad venelased jõuda umb. 6 aasta pärast. On loota, et hilisemas tulevikus kerib järjest teravamini päevakorda palga- ja sotsiaalingimuste ühtlustamine rahvusvahelises ulatuses.

Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu Nõukogu Varsavi istungjärg.

„Tööliste Hääle“ toimetuse esindajal oli võimalus vestelda 30. juunist kuni 3. juulini Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu Nõukogu Varsavi istungil viibinud Eesti ametiühinglase E. J o o n a s e g a, kes ei keeldunud vastamast mõningatele meie küsimustele, mis võiksid ehk pakkuda huvi meie ametiühingute laialisematele hulkadele.

Meie esimesele küsimusele: Kuidas tulite mõttele sõita Varsavi? — vastas E. Joonas:

Mul ei olnud vähematki kavatsust sõita K. A. L. Nõukogu koosolekule. Jälgisin küll istungi eeltõid Liidu büulletääni ja mujal töölissajakirjanduses ilmunud teadete järele, aga

kuna ma praegu seisan ametiühingute praktilisest tööst eemal, siis istungist osavõtu küsimus mind nagu ei puudutanudki. See oli rohkem ühingute juhtivate tegelaste asi.

Kas ühinged varem asja kaalusid või mitte, seda ma ei tea. Nädalapäevad enne Varssavi istungit ilmus aga Tallinna R. A. L. büroo ametnik P. H., kes oli määratud tehniliseks jõuks ka Varssavi istungile. Lühikesel siinviibimise ajal oli tal võimalus puutuda kokku ainult mõne üksiku ametiühingu juhtiva tege-lasega ja, kuna praegune E. T. Keskliidu ju-hatus ei saa R. A. Liidu põhikirja kohaselt saata esindajat istungile, soovitas ta tungi-valt ametiühingutele eraviisiliselt võtta vähe-malt ühe esindaja kaudu osa Varssavi koos-olekust, kuhu just oodatakse peale Doonauri-kiide ametiühingute esindajate ka Balti ranna-riikide esindajaid.

Nähtavasti selle algatuse alusel pöördusid-ki mõned ametiühingud minu poole Varssavi sõidu ettepanekuga. Mul ei olnud vähematki põhjust äraütlemiseks. Istungi kolmandal päeval saabus Varssavi ka teine meie ameti-ühingute poolt saadetud esindaja — N. A n d r e s e n.

— Mille poolest R. A. L. Nõukogu Vars-savi istung võiks olla huvitav ja tähtis meie ametiühingutele?

— Olen, ütleb küsitav, Varssavi istungist kirjutanud üksikasjalisemalt mujal ja selle-pärast ei tahaks hakata seda kordama. Ometi võiks öelda, et seekordne nõupidamine tohiks pakkuda huvi meie ametiühinglastele kahest vaatekohast: üldametiühingulisest ja kitsamas ulatuses — meie seisukohast.

Asjale vaadates üldametiühingulisest seis-ukohast R. A. L. Nõukogu Varssavi istungjärk oli suunamäärav kahes küsimuses: Hispaania probleemi lahendamises ja R. A. L. majan-duspoliitilisel alal.

Hispaania küsimuses R. A. Liit seni püüdis kooskõlastada oma otsuseid demokraatlike suurriikide bloki diplomaatia suunaga. Kui Prantsuse-Inglise diplomaatkontd algatas mittevahelise segamise ja hiljem rahvusvahelise kontrolli mõtte, siis R. A. L. võttis selle külma südamega omaks, ühtaegu nõudes aga nende printsipiide ausat ja õiglast elluviimist. Kuna aga kuude jooksul selgus, et mõlemate põhi-mõtete tegelik teostamine on komöödia, mil-lest saadav puhastulu läheb Franco ja fashis-tlikkude riikide kontosse, siis aegamööda valmis ametiühingute rahvusvahelises peres (ja ka demokraatlike riikide blokis) tõsine pettumus senisest süsteemist. Saadi aru, et see on li-hasse-luusse lõikavaks köidikuks Hispaania põhiseaduslikule valitsusele. Pidi nägema ametiühinglaste sponataanset pahameeleaval-dust Varssavis Hispaania probleemi seniste la-hendamisviiside käsitlemise puhul, et saada aru, miks nii üksmeelselt otsustati nõuda mittevahelise segamise ja rahvusvahelise äpa-rdunud kontroll-süsteemi lõpetamist ning tar-bekorral sõjaliste sanktsioonide tarvitusele võt-mist fashistliku agressiooni taltsutamiseks Hispaanias. — Muide, R. A. Liidu kaudu on rahvusvaheline ametiühinguline liikumine pan-nud kolmveerand aasta jooksul kokku 17 mil-jonit franki inimammastuslike ja hoolekande-

liste ülesannete täitmiseks Hispaania demo-kraatlikul maa-alal; ühtaegu ta on teinud üli-inimlikke pingutusi, et võitlevad pooled His-paanias oleksid vähemalt üheõiguslikus seis-ukorras, kuid see kõik oli seni jäänud asja-tuks. — Võib sellepärast mõista seda kiidu-avalduste tormi, mis puhkes pärast Prantsuse ametiühingute peasekretäri L. J o u h a u x teadaannet, et Prantsuse valitsus kavatseb lähemal ajal lõpetada rahvusvahelise kontrolli Prantsuse-Hispaania piiril...

Ka R. A. Liidu majanduspoliitilises pro-grammis tõmmati Varssavis enam kindlamaid ja selgemaid jooni. Juba Liidu esimehe W. Citrine'i sissejuhatav kõne oli omaette majandusprogramm, mis kriipsutas alla, et R. A. L. ei pea enam lahendama ainult üksi-kuid tööliiskonna majanduslikku huvipiirkonda puutuvaid küsimusi, vaid tal tuleb teha tege-mist kogu majandussüsteemi ümberkorralda-mise probleemiga. Maailma majanduslik areng on jõudnud nii kaugele, et tänapäeval ei saa leppida enam teoreetiliste, tulevikku puudu-tada võivate vastustega, vaid nüüd tuleb anda igakord konkreetne, praktiline ja juba täna teostamisele tulev loosung ja programm. Aga õige ja teostamisküps programmi esitamiseks on vaja üksikasjalikult uurida ja tunda olu-korda ning reaalseid eeldusi kogu maailmas. R. A. Liit rakendab seks edaspidi tööle eri-teadised.

Samast seisukohast lähtudes käsitas ka J o u h a u x 40-tunnise töönädala, palkade pa-randamise ja tööpuuduse vastu võitlemise kü-simusi. Neid, tema arvates, ei tule käsitada momendi-ülesannetena, vaid suurte sotsiaal-poliitiliste probleemidena, mida ei saa täies ulatuses lahendada ühe maa piirides. Siin peab olema kooskõlastatud rahvusvaheline pro-gramm. Ajutiselt võib mõne maa tööliiskond tänu pingutustele ja momendi soodsale olukor-rale kanda kaugele ette oma positsioone, aga ainult ajutiselt. Kui teised maaad ei järgne, tuleb etterühkijal taganeda. — Sel arvamisel on rahvusvaheline ametiühinguline liikumine alati olnud, kuid nüüd tuntakse seda eriti tera-valt. Siit siis ka resolutsioonide väga kategooriline toon.

Mis puutub Varssavi istungi sellesse osasse, millel Eesti ametiühingute seisukohalt eriline tähtsus, siis siingi tuleb küsimusi jagada kahte liiki: rahvusvahelised üldpoliitilised ja puht-ametiühingulised.

Rahvusvahetise poliitika seisukohalt rõhu-tati väikeriikide — Doonauruumis ja Balti ran-nikul — erilist tähtsust. Praegu, mil Läänes demokraatia enam-vähem konsolideerunud ja fashismi edasitug sinna tehtud pea täiesti võimatuks, osutuvad Keskeuroopa ja idapoolsed väikeriigid ahhilliese-kandadeks, mille kaudu rahvusvaheline fashism püüab halvata demo-kraatiat. On sellepärast vaja, et püsiks usal-dus länepoolse demokraatia ja idapoolsete ri-ikide vahel. Aga see on võimalik täies ulatu-ses ainult ühel eeldusel, ja nimelt: kui väike-riigid ise püsivad demokraatlikul alusel. Ses mõttes jagati erilist kiitust Skandinaavia blo-ki, Belgiale ja Hollandile.

Nagu selles näha, on K. A. L. kujunenud rahvusvaheliseks teguriks, kes ei saa omas

töös piirduda vaid tööliiskonna tänapäeva majandusliikude huvidega. Hiigla jõuna ta kistakse kaasa ka suurpoliitiliste küsimuste lahendamisele. Veel enam see näib olevat õige tuleviku suhtes, kuna Varssavi istungil võeti vastu uueks liikmeks Ameerika tööliste föderatsioon (A. F. of L.) ligidale 4 miljoni liikmega, kusjuures R. A. Liidu liikmete üldarv seega tõusis 20-le miljonile.

Ameeriklaste kaasatulekuga on R. A. L. muutunud tõelikult tööliste maailmaliiduks, kelle liikmesorganisatsioonit alati ja pea igal maal nõutase seisukoha võtmist igasugustes aktuaalsetes suurprobleemides. Ja mida demokraatlikum maa, seda enam ta valitsus otsib kontakti ametiühingutega ja soovib nende toetust raskete küsimuste läbiviimisel. See kajastus ka ülihästi Varssavi nõupidamisel. Rahvusvaheline ametiühinguline liikumine, tundes oma jõu suurust, tunneb aga ka oma vastutuse raskust ja kohustuste tõsidust.

— Mis torkas teile eriti silma sellel nõupidamisel?

— Äärmine asjalikkus.

— R. A. Liit on teinud õnneliku valiku, jatkas E. Joonas, seades oma esimeheks inglase, Inglise ametiühingute peasekretäri Walter Citrine'i. Minu kolleeg Eestist, N. Andresen, nähes Citrine'i juhatamist, „ülendas“ ta otsekohe „hordiks“. Sel mehel R. A. L. tegevlaste ridades on kujutlematu autoriteet. Ta isiklik võlu, ta oskus leida teid näiliselt lahendamatu küsimuste lahendamiseks, ta sünteetiline ja igati positiivne mõtlemisviis on lihtsalt võrratud. See on briti vaim, briti diplomaatliku korrektsuse, briti „ausa-mängu-põhimõtte“ võlu, mis Walter Citrine'i juures end paneb maksma.

Aga ka kõigi teiste maade delegatsioonid, eriti nende juhid, olid täiel määral oma ülesannete kõrgusel. Tühja sõnasõda ja väiklast juuksekarva lõhestamist Varssavis polnud üldse. Pigemini võib öelda seda, et Varssavis valitses täielik kokkuleppe tahe, kuigi üksikute küsimustes, õieti küsimuste asetamises, läksid mõtted lahku ja tuli ette päris põhjalikke jutuajamisi. Ometi kõik otsused võeti lõpuks vastu kas ühel häälel või mõne üksiku delegaadi erapooletuks jäämisel.

R. A. Liidu Nõukogu istungi hea kordamineku eest olid hoolitsenud Poola ametiühingud ülihästi. Ruumid olid korralikud, kohtlemine tähelepanelik ja iga saadiku eest hoolitseti nagu iganes võidi.

Järgmine R. A. Liidu Nõukogu istungjärk peetakse Norra pealinnas Oslos arvatavasti tulvaval suvel. Meie ametiühingute seisukohalt on see väga hea, kuna neil on kergem sinna saata oma esindust kui kuski mujale. Aga ka selle asukoha määramisel tuli avalikuks üldiselt Varssavis valitsenud kokkuleppe vaim. Peale Norra olid Ungari ja Hollandi avaldanud soovi, et lähem Nõukogu istungjärk peetakse nende pealinnades. Kui aga neile tehti selgeks, et Norra noorima R. A. Liidu liikmena (ta ühines tegelikult alles tänavu R. A. L.-ga) võib olla enam huvitatud Nõukogu koostulekust omal pinnal, siis leppisid sellega nii Ungari kui Hollandi ja loobusid oma soovist

Oslo kasuks. See oli ametiühinguline ühistunne, mis esines ka selles viimases Varssavi nõupidamise otsuses.

Soome ametiühingute kongress.

Möödunud kuul Soome Ametiühingute Keskliit pidas oma järjekordse kongressi, mis teatavasti koos käib iga kolme aasta järele. Kongressist, mis kestis neli päeva, võttis osa 75 saadikut. Soomes on nimelt hääleõiguslik saadik igalt tervelt või algavalt tuhandelt liikmelt. Kaugelt suurem hulk aega kulub Soome Ametiühingute Keskliidu kolme viimase aasta aruande arutamisele. Aruandest nähtub, et töölisel on saanud aru ametiühingute vajadusest ja astunud suurel arvul liikmeks. 1933. a. alates on liikmete arv tõusnud enam kui kahekordseks, ulatudes praegu üle 50.000. Seega on praegu Soomes ametiühinguliselt organiseeritud alla neljandiku tööstuslikest töölistest. Kongressil vastuvõetud töökavast võib tähtsamana märkida kollektiivlepingute nõuet, mida edaspidi tahetakse võimalikult igal alal läbi viia. Näib, et Soome tööliiskond on kollektiivlepingute läbiviimiseks juba küllalt organiseeritud.

Kongressist võtsid külalistena osa Rahvusvahelise Tööstööbüroo esindaja Tixier; Rahvusvahelise Ametiühingute Liidu esindaja Jacobsen; Rootsi (Lindberg, Aman), Taani (Hansen), Norra (Aase, Volan), Hollandi (de la Bella) ja Belgia (Bondas) ametiühingute esindajad. Eestist jälgisid kongressi N. Andresen ja A. Offenbach.

Tööliiskonna päevaprobleeme välismail.

Ameerika ametiühingulise liikumise üksikute voolude vahekorrad tervenemise asemel näivad muutuvat üha teravamaks. Möödunud kuul Cincinnati's peetud Ameerika Ametiühingute Keskliidu (A. F. of L.) konverentsil Keskliidu juhataja William Green teatas, et CIO-organisatsioonide lahkumine Keskliidust on tekitanud Keskliidule ainelisi raskusi. Sellest hoolimata konverents otsustas kohustada juhatust algama energilist kihutustööd Lewisi poolt juhitava CIO-organisatsiooni vastu. Lahkunud liitude asemele otsustati asutada uued liidud ja alata otsekohe liikmeskonna värbimist. Lõpuks otsustati teatada, et A. F. of L. loobub koostööst nende ettevõtjatega, kes on tunnustanud või katsevad edaspidi tunnustada Lewisi CIO-organisatsiooni.

*

Rumeenia ametiühingute bületäänis annab tööliiskodade liidu abiesimees Joan Mirescu ülevaate kehtivate töökaitseseaduste teostamise kohta Rumeenias. Mirescu jõuab otsusele, et hoolimata seaduse kategoorilistest eeskirjadest isegi Bukarestis töötavad naised ja lapsed kõigis kudumise, tekstiil ja elutarvete käitistes seadusevastaselt 10—11 tundi päevas. Samuti on naised ja mõlemast soost lapsed rakendatud öö tööle; mõnedes käitistes töötavad peaaegu ainult noored, eeskätt tütarlapsed alla 14 aasta. Keemiatööstuses,

nagu ka teistes tervishoidlikult kahjulikkudes käitistes, töötatakse õhutamata ruumides 10 tundi vahetpidamata: ventilatsiooni-seadeldisi, samuti kaitsemaske tolm ja kahjulikkude gaaside vastu pole pea üldse olemas. — Seadus näeb ette järevalve teostajana tööinspeksiooni, kuid see ei tegutse, ta on enamasti läielikult väljalülitatud. — Ka palgaolude poolst on tööstustöölised enam kui viletsas seisukorras.

Mirescu lõpetab oma kirjutise nõudmisega, et töölistel võimaldatakse vabalt organiseeruda ametiühingutesse, pidades meeles, et see ei tule kahjuks riigihuvidele, vaid vastupidi — aitab kaasa kaitsta töölist väljakurnamise vastu ja seega tekitada neis jaatavat suhtumist riigisse.

Ungaris püsib juba mõnda aega päevakorral palgaalammäärade ja tööaja ülemäärade korraldamise küsimus seadusandlikul teel. Esiialgu on tööminister esitanud küll ainult ametnikkude ja teenijate töö-, palga- ja tasulise puhkeaja tingimusi korraldava seaduse eelnõu, kuid Ungaris ollakse veendunud, et sellele esimesele sammule peavad varstigi järgnema teised, mis juba puudutavad laiemaid tööliste kihte. Kuna praegugi tundub osa erettevõtete ametnikke töötas veel üle 48 tunni nädalas, siis eelnõu esialgne redaktsioon nägi ette maksimaalse tööajana 48 tundi nädalas; vahepeal aga on kerkinud üles 44-tunnise tööpäeva mõte.

Ametlikkudel andmetel Budapestis ametnikkudest ja teenijatest töötab üle 48 tunni nädalas: tööstuslikkudes käitistes 33%, kaubanduslikkudes ettevõtetes — 39% ja krediidi ning panganduse alal — 28%. Tööpäeva lühendamise kuni 48 tunnini — tagasihoidliku arvestuse järgi — võimaldaks leida tööd 2000 uuel inimesel. Veel suurema efekti tööpuuduse lahendamise mõttes annaks tööaja lühendamise kuni 44 tunnini nädalas. Peaks Ungaris tõesti hakkama kehtima 44-tunnise tööpäeva seadus, siis tänu sellele leiaks kuni 4000 uut töötajad tööd.

Saksamaal on haiguskindlustuse olukord viimastel aastatel üha halvenenud. Saksamaal ametlikkudes ajakirjades toodud arvude järgi kujuneb pilt niisuguseks: Kui 1929. aastal kulutati iga haigekassa liikme kohta aastas 95 marka 84 penni, siis 1935/36. a. aga kõigest 67 marka 72 penni. Haigusrahadeks liikmetele kulus 1929. a. 34% kassade üldkuludest, 1935. a. aga kõigest 20,5%. Nii on mitte ainult kassade üldine aineiline olukord viidud ühe võrra muuten kitsamaks, vaid ka kuluarvetes enestes on tulnud toime nihkumine halvemuse poole kassaliikmete suhtes.

Tõusu näitavad aga enne kõike kassade kulud arstide ja erahaiglate tasude osas. Asi on nimelt selles, et natsionaalsotsialistliku režiimi võimule tuleku järgi haigekassade arstideks võivad olla ainult natsionaalsotsialistlikkude arstide liidu liikmed, kes võtavad endisest palju suuremat hoonaraari. Kuid kulused selles osas võis suurendada

üksnes kassaliikmete haigusrahade vähendamise teel. Liikmeskond aga ei saa selle vastu midagi parata, sest Saksamaal kaotati nelja aasta eest tööliste omavalitsus kassades ning neid juhitakse määratud isikute kaudu, kes absoluutselt ei arvesta kassa liikmeskonna tahte ja huvidega, vaid toimivad nii nagu neid ülevalt poolt kästakse.

Inglise Ametiühingute Keskliit (TUG) pidas hiljuti aastakonverentsi, kus pühendati erilist tähelepanu organiseerimise küsimusele. Nimelt ühenduses kõrgekonjunktuuriga on eriti Lõuna-Inglismaal voolanud suur hulk uut töötajad tööstusse, kuid seesugust töötajad, mis avaldab vähe kalduvust koondumiseks ametiühingutesse. Sarnane asjaolu areng võib kujuneda ohtlikuks ametiühingulisele tegevusele sellepolest, et organiseerimatuid on ettevõtjail kerge kallutada loobuma ametiühingute poolt läbiviidud tariifidest. Konverents, juhtides sellele tähelepanu, soovitas kõigile kohalikkudele ühingutele asuda kiires korras kaaluma viise ja abinõusid, kuidas teostada rutuliselt värbamistööd neis piirkondades. Ühe abinõuna soovitati kutsuda ellu tihe organiseerimiskomiteede võrk, mis töötaks aasta läbi ja oleks vastutavate ning juhtivate ametiühinglaste valve all.

Tasulise puhkeaja küsimuses, millest meil oli eelmises numbris juttu, esitas vahepeal Keskliidu peasekretär W. Citrine vastavale uurimiskomiteele põhjaliku märgukirja, kus ta kõigepealt juhib tähelepanu sellele, et Keskliit on juba 1911. aastal algatanud selle nõudmise ja püüdnud seda järkjärgult kollektiivlepingute abil ka teostada. Ametlikkudel andmetel kasutab tasulist suvepuhkust lepingute alusel 1.750.000 töölist. Peale selle on terve rida üksikettevõtteid, kus samuti töölistel ja ametnikkudel võimaldatakse saada puhkust. Kuigi puuduvad täpsed andmed, tohiks Inglismaal tõusta tasulist suvepuhkust saavate tööliste arv ümmarguselt 4 miljonini. Puhkeaja kestvus on väga mitmesugune ja kõigub 3—24 päeva vahel aastas. Samuti ei valitse ühtlust tasu suuruse ja aluste asjus. See olukord ei saa rahuldada ametiühinguid, seda enam, et 18-st miljonist töötajast ainult 4 miljonit saabki mingisugust puhkust, ja neistki on ainult 2 miljonit kehalise töö tegijaid.

Neil põhjustel Briti Keskliit nõuab: 1) Kõigile töötajatele, kes olnud käitises 12 kuud tööl, suvepuhkust 12 päeva (selle hulka mitte arvates ametlikke pühapäevi) aasta kohta; 2) töötajatele, kes töötanud alla 12 kuud käitises, niipalju tasulisi puhkepäevi aastas, kui palju kuid nad on tööl olnud; 3) üldise reeglina peab puhkust võimaldama katkestamatult ühtejärgi ja ainult erandjuhtudel oleks puhkuse andmine võimaldatud kahes osas, kusjuures üks periood ei tohi olla alla kuud päeva. 4) tasu puhkeaja eest peab olema nii suur, kui on nähtud ette tööstusharu kollektiivlepingus või määratud kindlaks kas majandusministeeriumi, tööstusnõukogu või mõne muu autoriteetse asutise poolt.

SISU: 1) Ametiühingulisest rahanduspoliitikast — J. Voiman. 2) Ametiühingud 1936. aastal — J. Jalaja. 3) Ametiühingud ja ühistegevus — O. Pärn. 4) Töölised ja ühistegevus — A. Pank. 5) Poolast ka kaevandustöölisi. 6) Kindlustustegelased koondungu ametiühingusse! — A. Kivimägi. 7) Viiljandi töölislühendamise 20 aastat — J. Robas. 8) Eesti sotsiaalkindlustuse tähtpäeva puhul — A. J. 9) Sotsiaalseadusandlus — A. Kaelas. 10) Ringvaade. 11) Välismaine ringvaade.

Tegev ja vastutav toimetaja: A. Kaelas.

Väljaandja: E. Töölisühingute Keskliit. Toimetus ja talitus: Tallinn, Pärnu mnt. 41—5, tel. 460-52; avatud igal tööpäeval kella 10—12 ja 18—20.

Ilmub kord kuus vähemalt 16-leheküljelise numbrina. Ilmunud 31. juulil 1937. a.

TELLIMISHIND: aastas 1 kroon, 6 kuud 60 senti; üksiknumber 10 senti. KUULUTUSTE HIND: 1 lk. — 30 krooni 1/2 lk. — 15 kr., 1/4 lk. — 8 kr., 1/8 lk. — 5 kr. Kuulutused tekstis ja esiküljel 50% kallimad.